

Don Pablo,
don Pedro
a Věra Lukášová

Božena Benešová

eknizkysk

BOŽENA BENEŠOVÁ

**DON PABLO, DON PEDRO
A VĚRA LUKÁŠOVÁ**

Fičelo od Sierry Nevady, ale protože bylo sobotní odpoledne, celý svět se zdál hezký a trochu tajemný.

Když šla Věra podle tiché školy, myslila si, jak to, že ji má člověk celý rok tak rád (zvláště od prázdnin do Vánoc), ale touto dobou že by do ní nev kročil, ani kdyby tam rozdávali čokoládu. Nebo kdyby do první měšťanky přišla frizérka a dělala dívkám zdarma ondulaci. Nebo kdyby se v kreslárně postavily stoly vedle sebe a hrál ping-pong. A tu se Věra zasmála, zcela tiše, ale zřetelně, protože pohrdala ping-pongem. A tenisem zrovna tak. Ty jejich míče! Jako by člověk do jablka tloukl! Ještě že Vojta po celé prázdniny dostává korunu, když je na hřišti sbírá, a na dvoře pak tak nerámusí a nezlobí.

„I kdybych byla mužem, nikdy bych neshbírala míče,“ pomyslela si a znova se zasmála. Nikdy v myšlenkách neříkala: kdybych byla chlapcem, vždycky jen: kdybych byla mužem, ač věděla dobře, že muži začínají teprve ve vyšším gymnáziu a ona že by patřila sotva do sekundy. Sousedů Ondra je mužem, protože bude za rok maturovat. Ale jeho kamarád Bertík Havran je dokonce pánem, ač je také teprve v septimě.

„Když je to bratr nebo moc dobrý známý, říká se muž, když je cizí, říká se pán,“ usoudila už dávno. “A muži i páni chodí se slečnami. Jenže slečna je něco mnohem neurčitějšího a vůbec podivnějšího. Muž a pán, to začíná ve vyšším gymnáziu a vůbec nikdy nekončí. Ale slečna? Ta stará babka v trafice na náměstí je přece také slečnou, ale přijde-li v pátek žebrák a ona, Věra, mu donese pětihaléř, neřekne pokaždé pánbů zaplat', slečinko? Jí, která ještě nemá ani celých dvánáct?” A Věra zase pořádně vykročila, ba nelze říci, že vykročila. Šla tak rychle, jako by ji poháněl ten vítr od Pyrenejí, který by jí jistě teď vzdouval podzimní plášť, kdyby z něho nebyla

od loňska vyrostla a kdyby nebyl tak těsný, že v něm vězela jako v starodávné šněrovačce. A netrvalo ani pět minut a již nekráčela, již skutečně běžela, jakoby jí volala paní ředitelka do kabinetu. Zrovna až k rohu cukrovarské zahrady, která tady s poslední ulicí tvořila ostrý úhel, doběhla - a najednou jako by jí olava do nohou nalil, nemohla z místa. Tady to bylo. Před osmi dny. Zrovna první prázdninovou sobotu. Tady. A Věra se přitlačila ke zdi celým tělem, paže bezvládně svislé, oči vyhaslé a v těch očích nic než ohavnou jedovatě zelenou barvu, kolem které se vinuly bílé proužky. Každý, kdo by v tuto chvíli byl šel mimo, byl by si asi pomyslně: Hle, žába se bojí jít domů. Provedla něco, o čem doma již vědí, a tatínek čeká s hromovým hubováním, nebo dokonce s rákoskou. To by si byl pomyslně každý, ačli by si byl vůbec povšiml, že u zdi stojí. mrně s vyjevenýma očima. Nebylo to vůbec hezké dítě, nevzbuzovalo touhu ohlédnout se. A jeho nehezkost vězela ještě v neforemném pláštiku s odstávajícími kapsami, a tvář mělo zastíněnou kloboukem, dávno také již vyrudlým a pokrouceným, zpod kterého se draly na všech stranách proužky tmavých vlasů jako nepoddajná přaděnka.

Několik vteřin Věra takto stála se srdcem, které cítila téměř na jazyku, jak bušilo a bálo se. Ale potom, jako by nevyhnutelná ruka odtáhla tu ohavnou zelenou clonu, se zase zasmála, a zase hlasitě. Bože, jak hloupý je někdy člověk. Vždyť ta v zelené zástěře jistě již odjela! To nemohla být žádná zdejší dívka, zdejší dívky přece nenosí zástěry, ani když vejdou pouze ze zahrady na ulici, kde již není domů!

Oddechla si osvobozeně, trochu násilně, neboť i přes úlevu cítila, že jí nikdy již myšlenky nepoplynou tak volně, jako jí plynuly, než spatřila dívku v zelené zástěře. Jediné slovíčko, jediný pohled, jediný úšklebek! A přece ji ještě nikdo nikdy

tak nepotupil jako ta přivandrovalá holka. Ani Háčinka ve škole, když jí přede všemi vyčtla, že má v punčoše díru, ba ani sousedův Vojta, když jí předloni dal pohlavek, až jej bylo slyšet. Ba ani velebník, když jí loni pohrozil druhým stupněm z mravů - a proč? Protože se smála. Může člověk za to, že si při výkladu o hlavních hříších náhle vzpomene, jak stará Perdita chtěla přelstít starého Gonzagu a jak se přitom napálila sama?

To byly tři nejhorší chvíle jejího dosavadního života, ale všechny byly jen jako vosí bodnutí, i ta facka, která tak hlasitě pleskla o líčko. Člověk má vosího bodnutí zrovna dost, ale přece jenom na chvíli. Bolí, svrbí - přebolí, přesvrbí. Bez zelené zástěry by snad o tom všem dnes už ani nevěděla. Co však řekla ta cizinka, bylo uštknutím hadím. Člověk ani na cestu nevidí a musí se zastavit na rohu, vzpomene-li si. A vlastně vzpomíná pořád. A nikdy si není zcela jist, že se zase něčeho nepoleká, div neomdlí.

Omdlít! Jaké je to zase krásné slovo! zarazila se Věra náhle. A jak je vůbec podivné, že všechna slova, která začí nají s „o“, jsou tak význačná, že při nich člověka napadá hned tolik věcí: Othello, Orinoko, ochránce, obránce, olbřím - a především oblast!

Oblast! Oč je to krásnější, než kdyby se třeba řeklo: kout nebo i vznešeně: zátiší. Mohla by snad sama před sebou obstát, kdyby si teď řekla: já jdu do svého kouta (to je jako z první obecné) nebo já jdu do svého zátiší (to je jako do tajného kabinetu)? Ale říci: já jdu do své oblasti, vlastně my jdeme do své oblasti, to je něco jiného! A bylo to vskutku slovo mocné dost, aby i ta hadí vzpomínka vprchala a aby Věra zase zřetelně viděla na cestu, která teď vedla podle zadního plotu veliké zahrady a byla již tu a tam zaváta listím.

A již se objevila oblast a nebylo nebezpečí, že ji teď někdo zvědavý třeba z babiččiných známých nebo ze školy zastaví a začne se ptát, kam to jde, nebo dokonce ohmatávat kapsy u kabátu a vyzvídat, proč v něm chodí i v létě.

Ne, teď již ne!

Ukázala se šedivá zeď s okýnky jako vylámanými, otlučená až k starým cihlám, a z druhé strany nachýlený plot zahrady, která snad také patřila k cukrovaru, ale do které jakživ nikdo nechodil, a z třetí vysoká kupa klád a pařezů, mezi nimiž se tedy Věra propletla do oblasti, do říše, kde byl zaručeně pokoj a kam nikdy nevstoupila žádná domácí dívka, natož nějaká přivandrovalá v zelené zástěře.

Usedla na jednu ze zvlhlých klád proti vysoké zdi. Po pravici měla zelené houští staré zahrady, plné dlouhých prutů s drobnými lístky (říká se jim rozcuhaná nevěsta a je jich teď všude plno), ale ona jim říkala „ochranná okrasa“, protože tak krásně bránily pohledu sem. A té vysoké škaredé zdi říkala „ochrana olbří“ a těm kládám „odpočinek osamělých“. Jak krásně se tu sedí! Duj, větře, zahálej, školo, volej, babičko, hledej si, Háčinko, já jsem v oblasti!

Seděla chvíli klidná, pohroužená v neznámý svět. Snad by se teď nebyla jevila dítětem tak ošklivým jako před chvílí, poněvadž ohavný klobouk ležel také již na pařezu a všechen zastřený podvečerní jas se soustředil na jejím čele ne vysokém, ale až oslnivě bílém a ukazoval, jak husté a hebké jsou vlastně ty tmavé vlasy, které zpod klobouku čouhají tak drátenicky, a jaký podivně hluboký a ponorný pohled mají její šedé oči, když se srdce nebojí nebo ústa zbytečně nesmějí. Ale když celá bytost *cítí*, ač ještě dobře neví, co přijde dál.

A tu se oblast opravdu zabydlila. Je boží soud, který nařídila inkvizice. Don Pablo přijde k svému právu! Vetřelec a pod-

vodník don Pedro prohraje, bude souzen, uzavřen do žaláře a popraven... Ne, nebude popraven. Don Pablo mu odpustí. Elvíra řekne: Deus lo volt, a ohavný Pedro nebude potrestán jinak než tím, že upadne ve všeobecné opovržení.

Opovržení také začíná s „o“, uvědomila si Věra pod krásnými představami bezděčně a dech jí zase vypověděl. Kdyby před osmi dny někdo byl zaslechl to, co řekla dívka v zelené zástěře, byla by dnes ve všeobecném opovržení.

Mávla rukou. Jsou věci, na které člověk nesmí myslet, ani sedí-li na odpočinku osamělých.

„Deus lo volt, Deus lo volt“. Tak to měl krásný křížácký rytíř na obraze v páté řadě napsáno ve štítu. A tak to je patrně se vším, co člověk musí prožít, ať je to sebetěžší, ba sebepotupnější. Ona, šlechtný don Pablo i bídák Pedro.

A pak již sáhla do obou kapes těsného kabátu, rychlým pohybem vytáhla z nich dva neveliké, již hodně odřené míče, a ústa ještě jednou zašeptala krásné heslo křížáckovo.

A v této chvíli byla Věra i velikým inkvizitorem, i sličnou donou, ba byla i starým kastiliánským knížetem, který má v nejbližším okamžiku přivínout ztraceného syna k hrudi, odevzdat mu držení rodinných statků a požehnati jeho sňatku s překrásnou, ale chudou Elvírou. Ale jak provést tento boží soud?

Zahořela v ní vášnivá vůle k spravedlnosti. Musí si důvěřovat, vždyť v té chvíli bude téměř andělem, pomocníkem božím, který vykonává spravedlnost nad pozemskými zbloudilci a vyjasňuje jejich zmatky. Zarděla se cudnou radostí, zbožným potěšením nad mocí, která jí byla svěřena. Sklonit musila ty zářící oči jako v náhlém studu z nezasloužené milosti.

A veliký inkvizitor promluvil hlubokým hlasem:

„Ebro, Tajo, Guadalquivir!“. Mělo to hluboký smysl a znamenalo: Ty, nadevše spravedlivý, rozsud' tuto velkou při a zjev celému světu, kdo je pravým synem dona Manuela!

A kolem nebylo již pařezů ani svátého listí ani bílých pupat rozčuchané nevěsty, ale ohromný dav lidu, prochvělého posvátnou hrůzou. A tento dav odpověděl teď, prose a vzývaje: „Barcelona, Valencia, Madrid, Toledo!“

Tu uchopila Věra pevnou rukou dona Pedra, červeného zločince. Teď tedy ...

Ale zase tak náhle zafičelo. Ne v Pyrenejích, v jejím nitru. Již potřetí se měl na těchto místech konati soud boží a po každé mu zabránil neočekávaný studený hlas v srdci. Jako když se někdo v širé tmě rozběhne a letí, letí a náhle, nevěda proč a jak, ucítí, že by spadl do propasti, kdyby udělal ještě jediný krok. A Věra znatelně zbledla, těžce, neohrabaně se zdvihla, schovala oba míče zase do kapes a vrátila se na tento svět se školou, babičkou, strachem a úzkostí.

„Nepůjde to, dokud všichni nebudou opravdu mluvit španělsky,“ pochopila, mysl se jí naplnila živými lidmi a té vysoké zdi před sebou oznámila sklesle:

„Nikdo nepomůže, jenom snad pan Láb.“

Již od chvíle, kdy ty sešity na půdě tak neočekávaně skončily právě před rozhodnutím veliké pře, vyptávala se v celém městě na člověka, který by snad uměl krásnou hrdou řeč, kterou mluví lidé za Pyrenejemi. Jen tak, jakoby nic a mimochodem zeptala se po zeměpise slečny Skácelíkové: „Umíte snad španělsky?“ Ale ta jí položila ruku na hlavu, usmála se a řekla zvysoka: „Nikoliv, nikdy mi nebylo třeba znáti řeč nám tak odlehlou. A tebe, Lukášová, žádám, abys věnovala pozornost vlastním nedostatkům, nikoliv mým.“ A potom se ptala ještě jednoho pána z vyššího gymnázia, kte-

rý učil Vojtova bratra. Ale ten se usmál ještě z jakési vyšší výše než slečna učitelka a řekl: „I ty, uličnice, raději se mne zeptej za nějaké tři roky. A na něco jiného!” Zatáhl ji za ucho a bylo po hovoru.

Ne, tady v městě neumí španělsky nikdo, kromě pána s fajfkou a s lorňonem, jehož učenost je známá široko daleko. Ovšem, takový starý pán, a ještě k tomu přichromlý, nemůže dělat nic jiného než ležet v knihách a věčně se učit. Ještě že někdy leží také v okně a dívá se svým stříbrným lorňonem do ulice. Každé dítě zná přece pana Lába, jeho dýmku a jeho skla. A každé vidělo úsměv, s jakým se dívá za dětmi, když Suchou uličkou táhnou na hřiště u hřbitova.

Opustila oblast téměř tak nadšeně, jako do ní vběhla, prošla zase podle staré zahrady a osudného rohu, který si ji tentokrát ani nezastavil, a teprve potom uvolnila krok a nový ostych ji přepadl.

Suchá ulice byla již posledním výběžkem městským a žádný zámožný, natož bohatý člověk v ní nebydlil. Podél nepěstěných stromů běžela řada chalup a pouze na konci stál větší domek, jehož majitelem byl kdysi hodný pan Láb, kupec na náměstí, který tak rád rozdával dětem zlomky čokolády, ale byl bohužel dávno mrtvý. Tenkrát, velmi dávno, před dvěma lety asi, se v městě říkalo, že starý pán i odkáže domek v Suché ulici chudobinci, ale potom se nějak ukázalo, že jej odkázal svému synovci, a mezi dospělými z toho vznikla nespokojenost, o které i Věra zaslechla leccjakou zmínku. A brzy potom se do domku nastěhoval nynější pan Láb, o němž lidé hned povídali, že prošel mnoho světa, ale že je mrzutý a zchromlý, že si kdesi, v nějaké Tramtárii, ulovil těžkou ne-

moc a na stará kolena že nemůže dobře na nohy. A nikdo se dál o něho nestaral, jenom děti, když chodily na loučku pouštět draky nebo kopat. Ty věděly o jeho úsměvu, o jeho dýmce i o jeho lorňonu.

„Bude v okně také dnes?“ myslila si Věra, „a nerozkřikne se na mne, až ho oslovím?“ To se nikdy neví. Jsou velcí lidé, kteří se až rozplývají odporným mazlením, když na ně promluví člověk, jehož ještě nepočítají mezi sebe, a jsou jiní, kteří se usmějí velmi povznešeně, nebo dokonce rozkřiknou: táhni! Je vždycky nebezpečím oslovit dospělého, ale nebezpečí nikdy neodstrašilo Věru. Ani teď ne. Šla jako by nic, obě ruce v kapsách, levá svírala dona Pedra, pravá hladila dona Pabla, a Věra se tvářila, jako by opravdu šla na hřiště podívat se, jak lítá nový drak, kterého si Vojta včera dělal na dvoře, nebo jak páni z kvinty a sexty hrají kopanou.

Pana Lába v okně nebylo. Prošla tedy mimo jeho dům, jako by jí srdce nekázalo zastavit se, ale na rohu se ohlédla přece - a hle! dlouhá dýmka se zřetelným stínem kreslila na zdi, a tento nově přibylý stín nemohl znamenati nic jiného, než že právě tu chvilku, kdy ona šla mimo, přistoupil pan Láb k oknu a trochu se vychýlil. Není to šťastná náhoda? Není to osud sám?

Obrátila se pozorně, a skutečně: starý pán ležel v okně, levou rukou si přidržoval troubel a pravou veliký lorňon se stříbrným držadlem. Bylo to neobyčejně krásné a Věra se k tomu stříbru pomalu loudala, jen tak co noha nohu mine, ale ne z ostychu, z vypočítavosti. A když již docházela tak blízko, že ucítila čpavý kouř, tu, jakoby nic, don Pablo se stal na chvílku opravdovým míčem, a zase jakoby nic, jí on, hodný, poslušný, vyklouzl z ruky. Musila se shýbnout a běžet za ním zrovna až pod samo okno.

„A hele!“ řekl pan Láb, vytáhl dýmku z úst a zasmál se.

„Jaký to máš hezký balónek, slečinko! Modrý jako nebe. Jistě s ním jdeš na louku.“

„Ano,“ řekla na to Věra a ani se nezačervenala. „Tam já chodívám často. Jsme na to tři spolužačky a vymyslily jsme si novou hru. Slečna učitelka povídala, že je velmi zdravá.“

„A hele!“ řekl pan Láb poznovu. „Když já jsem byl tak starý jako ty, to jsem již neházel jako malý chlapec, to jsem už hezky hrál kulečnick. Ale tenkrát se kulečnicku říkalo biliár „,

„To říkají někteří páni dodneška,“ potvrdila Věra velice způsobně a byla spokojena se začátkem rozmluvy. „Myslím, že biliár je slovo francouzské.“

„Snad neumíš francouzsky?“ užasl pan Láb, a Věra se zarděla potěšením, jak se její veliká věc zařizuje sama.

„Ne,“ řekla rozhodně, „francouzsky neumím. Francouzsky se mi nelíbí. Francouzi huhňají a mají nepravidelná slovesa. Ale jinak se mi líbí všechny románské jazyky.“

V rozmluvě nastala malá pomlčka, pan Láb položil dýmku na nějaký neviditelný stoleček a vychýlil se z okna ještě víc. A Věra viděla zřetelně jeho vlídnou červenou tvář, s kolečkem bílých vousů (snad býval dokonce námořníkem), a ty vousy se teď zastříbřily tak krásně a vlídně jako rukojeť jeho lorňonu.

“Když jsem byl tak veliký, uměl jsem kromě kulečnicku ještě mnoho jiného, co dnešní mladí páni již nedokáží: uměl jsem česky, maďarsky, německy, polsky, anglicky...”

“A jistě také španělsky!”

Pan Láb hned neodpověděl, stříbrný lorňon se trochu odálil od jeho tváře, ale široký úsměv se mu rozlil i po čele.

„Pročpak se na to ptáš? Pročpak tě to zajímá, malinká?”

Věra trochu trhla ramenem, povystoupila na špičky, postavila se na půl profilu a měla pocit, tak že jí to sluší nejlépe. A pokračovala jakoby nic, jako by byla dávno připravena na všechny otázky: „Jedna má sestřenice, víte, žije na úplně samotě, její tatínek je tam lesníkem, a ta sestřenice dostala nedávno ze Španělska psaní. Vypůjčila si všechny slovníky a poznala, že je to nabídka na krásné místo v jednom zámku, kde by se snad mohla také dobře vdát. Chtěla by na to odpovědět a je jí velice líto, že nemůže. A tak já jsem jí slíbila, že budu hledat člověka, který by jí mohl nějak pomoci.”

A zase se pohoupla na jedné noze a zase se jí zdálo, že ani nemůže jinak být, než že starý pán umí pomoci a pomůže.

Pan Láb se rozkašlal, až musil poodstoupit od okna.

Z jeho světnice nebylo z uličky vidět nic než pozadí a Věra rozeznala, že přistupuje k nějaké skříni, otvírá ji a vytahuje z ní knihu

„Našel jsem svůj starý španělský slovník,” oznámil po chvíli a ukazoval zdaleka nějaký tlustý svazek. „Teď nezbyvá, než abys šla ke mně, odříkala mi ty věty, na které tvá sestřenice chce odpovědět, a hned bychom to dali spolu nějak dohromady.”

Poprvé za celou rozmluvu rozbušilo se Věře srdce a čelo se jí zkrabatilo námahou z rychlého přemýšlení.

„To se přece nedá říci jen tak z paměti,” odpověděla pak nejistě. „Ale já jsem si dobře zapamatovala smysl, jak jsme to s Mařkou daly dohromady, co by se mělo odpovědět, aby se to hodilo na všechno. Tak to teď napíšeš a přinesu sem pod okno, a vy budete tak laskaví a sestavíte mi to španělsky.“ A dech se jí až zarazil i proto, že se jí vše, co mluvila, zdálo velmi přesvědčivé, i proto, že mohla říci „laskaví“ a že to znělo

nejen zdvořile, ale i docela dospěle, jako ze slovníku skutečných slečen.

„A hele, pod okno,“ rozesmál se však pan Láb tiše jako stará hrdlička, vzal si pak zase dýmku a chuchvalec kouře se mu vyvalil z černých úst přímo k Věřinu nosu. A potom se zeptal změněným, jako zdrsnělým hlasem:

„A čípak ty holka vlastně jsi?“

„Jmenuji se Lukášová,“ vydechla, jako by se dusila.

„Lukášová... Lukášová, jakživ jsem tady neslyšel to jméno. Čípak je tvůj tatínek?“ Věru přestal dusit kouř, věděla, že to teď vyhraje, a odříkala větu, kterou uměla odmalička říkat s patřičným důrazem:

„Maminka mi umřela, sotva jsem se narodila, a tatínek před osmi lety následkem válečného úrazu, na zdejším pomníku je vyryto jeho jméno. Já jsem sirotkem a žiji tu u své babičky. Naštěstí má babička penzi. Také byt máme laciný, tak se nám žije dosti dobře.“

Cítila, že přímo vyrůstá, když mluví o takových vážných věcech, a přestala se pohupovat

„A ona je už asi hodně stará, ta tvá babička?“ dohadoval se pan Láb se zájmem.

„Ohromně,“ potvrdila Věra z nejhlubšího přesvědčení.

„A hele!“ řekl pan Láb a rázem byl zase velmi milý, zdvořilý a ochotný. „Tak, sirotkem jste, slečinko, sirotkem! No, ještě že máte hodnou babičku, která vám dovolí hrát si a chodit podle libosti. To se ví, že také já vždycky všechno udělám pro sirotka. Ale pokud jde o to psaní, které mi chcete přinést sem pod okno, to si musíte dobře rozvážit. Copak se nějaká úloha nosí někomu pod okno?“

Laškovně pohrozil prstem, oči přimhouřil do zelené skulinky a všechnu jejich vlídnost soustředil v očích Věřiných.

„Vy hezky s tím papírkem přijdete sem, zatáhnete tříkrát za zvonek a domovní dveře se vám samy otevrou. Ano?“

„Ano!“ vydechla Věra.

„Platí! Já vám potom ukáži svůj byt, který je jako abruzská peleš, a všechny své památky z cest, které jsou jako z muzea. A budete-li si přát a neřeknete-li nikomu o tom ani slova, naučím vás také španělsky Ale teď, holoubátko, jděte, protože mi za chvílku přinese baba večeri. Také se mi zdá, že za rohem brousí nějaký kluk. Těch drzounů je všude plno.“

„Jenom v mé oblasti ne!“ byla by málem vykřikla, tak ji teď zaplavila náhlá radost z příštího božího soudu, který bude konečně proveden. Konečně!

Neřekla však nic, uklonila se jen způsobně, jak ji babička dávno naučila klanět se starým moudrým lidem, a šla.

Rázem vstoupila do druhého pásma svého života.

Pan Láb postál ještě chvíli u okna a jeho stříbrný lorňon svítil za holčičkou, která teď šla velmi způsobně, čím dál tím pomaleji.

„Počkej, ty vykutálená lhářko . . . počkej, ty malá slečinko . . . ty holoubátko,“ šeptal a celý se roztřásl blažeností.

Potom si vzpomněl na pátera Benedikta.

Dům, k němuž se Věra nyní loudala, stál zrovna na opačném konci města v ulici mnohem živější a výstavnější, než byla ulice Suchá, ale parádností byl by se hodil i do ní. Lidé v něm viděli zbytek starých dob, svědka některých událostí, pro které bylo jméno města zapsáno v dějinách, a vážili si jeho portálu s kamenným znakem i jeho sedlové střechy. Nevážili si však příliš jeho obyvatelů. Samí chudí nebo zchudlí lidé se tam tísnil v šerých místnostech a o všech se říkalo, že tam bydlí do vymření, po jejich smrti že bude celý dům přestavěn a upraven na muzeum.

Všichni nájemníci o tom věděli a snad proto vypadali všichni skromně a zašle. Někteří již ani nevycházeli, a z oken se nikdy neozýval zpěv, zato často kašel.

Lukášovi měli v zadním traktu dva pokojíčky, jeskynní kuchyňku a kousek pavlače. Pokojíky byly přeplněny nejen nábytkem, ale i různými tretkami, rodinnými podobiznami a pokrývkami, jaké dokáží vyrobiti jen ruce ženy, kterou těší dívat se, jak roste věc a jak přibývá pokojné práce.

I teď seděla paní Lukášová s pletením, hrubé jehlice přeřbitě cvakaly a klubko šedé vlny, měkké a veliké jako kotě, lehounce pobíhalo po podlaze. Byla bledá a hubená, měla po dlouhé, pečlivě ondulované kučeře u každého ucha a také tyto až nápadně černé hoblovačky poskakovaly při klapání jehlic. Oči však nebyly upřeny na pruh stejnosměrných kostek, který dnes musí vzrůst o tři řady, oči nebyly upřeny nikam. A jejich pohled, strnulý a jako vyjevený, byl současně nepochopitelně teskný i vzníceně blažený. Kostek zvolna a jaksi vlastním životem přibývalo, bylo nevýslovnou rozkoší cítit pod prsty jejich neznatelný, hebce lechtivý růst a nemusit se jich dotýkat žádnou myšlenkou. Myšlenkou! Zněla to hudba? Táhl to poloslen?

Hildegarda právě řekla:

„Drahá Minko, já vím všechno, oči vroucího přátelství nekla-
mou! Velice ses včera na plese líbila tomu novému staviteli,
bože, jak výmluvně zářil, když jste spolu tančili čtverylku! Do půl
roku z vás může být párek, budeš-li chtít, on se přece může
ženit ...” A Minka všechna zahořela do růžova (i paní Luká-
šová zahořela, jenže barva se neobjevila na jejích tvářích),
objala Hildegardu, neřekla ano, neřekla ne, ale slzí měla to-
lik, že byla mokrá nejen její, ale i Hildegardina tvář.

A za clonou slzí zmizela přítelkyně, pozorná a nevtíravá jako vždycky, a přišel Bedřich – a pokoj byl naráz plesovou síní, městským korzem, zámeckým parkem, hájkem u řeky. A najednou byl kostelem, šerým, plným svíc, od této židle až ke dveřím se táhl průsvitný závoj, a právě jako on vlnil se tady šum a ruch, vítězný a sladký: nej... nej... nejkrásnější nevěsta, jakou kdy viděl tento chrám a celé naše město..., a ne jeden mládenec byl smuten onoho dne, ten v zeleném klobouku jistě nejvíc ten, s kterým nikdy nemluvila, ale který jednou na koncertu, hledě na ni, zpíval sladkou píseň o narkotické naději ... Jak sladce se tenkrát všichni vyjadřovali, když se mluvilo o lásce, ale Bedřich nemusil ani zpívat a jeho hlas zněl a zvučel něhou a srdečností a upřímností ... Ó toho citu ... citu ... citu, když ji líbal a objímal ..., když se narodil Miroslávek, Bedřich dokonce plakal a ten v zeleném klobouku - bydlil tenkrát naproti - ten jistě plakal též, onen krásný muž, který ji nedostal a jen po ní toužil.

Jehlice lítaly, k nepostřehnutí rychle se kmitaly, hudba zesílila, z polosnu stoupal dech červených růží a po celém těle běžel proud, jako by se ne šedivá vlna, ale jarní slunce dotýkalo pleti, jemně i dráždivě, horce i sladce, a ústa, nevědouce o tom, blábolila slova, která nebyla slovy a podobala se kapkám vlahého deště, krupějším zhmotnělé vůně. A když toto blaženství všech smyslů proloulo celou bytost, oči se vyřeštily, pletení sjelo do klína a něco zacinkalo. Jehlice? Ne, ó žel, zvonek v předsíni. A rychlostí, která byla prudší než pletení a než sen, přejela žlutá ruka čelo, shrnula chvatně práci a kolem bylo šero a venku netrpělivě drnčel zvonek a paní Lukášová hned věděla: ty poslední tři řady musím vypárat.

„Proč mne necháš tak dlouho čekat, babičko?“ vyčítal hlas v předsíni.

„Jsem pohroužena do práce, víš přece, že potřebuješ nový svět. Celý život jsem pohroužena do práce a jen do práce. A myslila jsem teď pořád, že v pondělí budeme musit vyprat záclony, v ty myšlenky jsem byla všechna zabrána. A do čehopak jsi byla zabrána ty, že jdeš tak pozdě? A že vypadáš zase celá ulítaná?“

Věra se soucitně i shovívavě podívala na babičku a bylo jí líto, že ji nechala tak o samotě, v myšlenkách tak truchlivých.

„Na prádlo jsem myslila taky, jen se nestarej, vždyť já ti pomohu.“

A obě byly přesvědčeny, že říkají pravdu, nic než pravdu.

A potom nastal večer, kdy babička pletla příkladně pozorně: osm hladce, osm obrace, a Věra listovala v starých Zlatých Prahách již aspoň po tisíckrát, co byla na světě, a promluvily-li spolu, tedy jen o záclonách.

Ty španělské věty stály potu! Po všech Věřiných kapsách šustily papírky a její tužka byla upsána až do dřeva, než jak tak bylo pohromadě, čeho třeba.

„Bože, nedej se zmýlit duši spravedlivé a dopomoz jí k pravdě.“

„Trestej všechny zlé úmysly a zjev pravou ctnost.“

„Nauč mne rozeznávati dobro a zlo.“

Do pouhých tří vět zhustila obsah božího soudu, do pouhých tří vět, které se koneckonců mohly hodit i sestřenici. Ó bože, jak je to krásné, když se člověku udělá v hlavě jasno! To pak již ani nevěří, že měl nějakou dřinu . . .

A bylo opět sobotní odpoledne, když vytrhla jediný nepokaňkaný list z loňského českého sešitu a krasopisně přepsa-

la, co tak pracně vymýšlela celý týden. Sláva! Do poslední tečky hotovo!

A tentokrát hrálo slunce opravdu španělsky a od Pyreneje jí nezavanul ani nejslabší větérek.

Babičce slíbila nový vzorník od slečny učitelky, a don Pablo i don Pedro leželi v kabelce na ruční práci, kterou si i s drahým papírkem nesla do Suché ulice. Šla, jako by ji ta kabelka nadlehčovala, ale sotva minula dlážděný chodník a musila šlapat bílý prach, kabelka ji začala tížit a letní úpal též.

Po celou dobu, kdy myslila na svůj přetěžký úkol, ani jí nepřípadlo vzpomenout na pana Lába. Ale jak teď již rozeznávala otlučený domek na konci ulice, měla hloupý pocit, že oči jí neslní slunce, ale stříbrný lorňon, a pod jejími střevíci že se nezvedá prach, ale čpavý dým, který každým krokem houstne. Až nepochopitelné vzrušení se jí zmocnilo. Za ten zvonek tam že by měla zatáhnout? Jistě je celý rezavý! A je nějaký pocit horší než dotknout se něčeho rezavého!? A co je za tím zvonkem? Památky z cest! Památky z cest, to je něco, co vlastně patří do muzea, a muzeum, to je něco jako smrt. Ještě neuměla dobře mluvit, ještě nerozuměla všemu, co říkají velcí, a již věděla, že každému člověku nastává něco, čemu se říká smrt a co končí na hřbitově ... Na hrobech svítí pak světýlka v lucernách, ale světlo věčné svítí v nebi a nemusí se dolévat. O tomto věčném světle dospělí lidé neradi mluví, o tom se vykládá leda v náboženství, ale ať tak nebo tak, jí se to netýká a nikdy týkati nebude.

„Ještě si ty věty musím opravit,“ pomyslila si pojednou s úlevou odbočujíc, ani nevěděla proč. A nebylo již slnění ani prachu, kroky samy vedly do oblasti, kde bylo dnes ještě krásněji než jindy, klády suché a teplé a ochrana olbří jeden sametový stín, v kterém se sedělo jako nikde na světě. A Věra

vytáhla věty tak znamenitě vymyšlené, předříkávala si je polohlasně, uvažovala o každé zvlášť, a snažila se pro každou najít slovo, které by ji neporušilo, a přece začínalo s „o.“

Don Pablo a don Pedro, které vyhodila z kabelky, sotva sem přišla, hověli si líně u jejích nohou, dva svorní lenoši dnes, a ona seděla dlouho v myšlenkách stále nejasnějších. Bylo to úplně proti řádu, platnému na tomto místě, sedět, mračit se do vzduchu a nevzbudit v sobě nic, pranic z té vznešené nálady, která se musí člověka zmocnit, má-li cítit, že je nástrojem osudu a pomocníkem božím. Kdo to zavinil? Kdo má na tom zájem, aby spravedlivá pře zůstala nerozhodnuta co nejdéle? A tu se zakabonila docela tak jako babička, když musila párat pletení, chytila červeného zloducha a mrštila jím prudce o zeď. Budiž potrestán, padouchu!

Rudý míč letěl jako vystřelená koule, pleskl, jako by chtěl opravdu vypustit hříšnou duši, ale pak, pak se stalo, co Věřin hněv nezamýšlel: v odrazu se jen kmitl kolem její hlavy, ani se nedotkl její nastražené dlaně – a modrým vzduchem pádil dál.

Ohlédla se zuřivě po něm a zachytila zrovna ještě červený záblesk. Potom zmizel i ten za hustým živým plotem, a po donu Pedrovi, hříšníku a zlomyslníku, nebylo v oblasti ani památky.

Všechn hněv rázem doburácel. Věřin dech se zarazil neočekávanou možností: Není toto již ono velké rozhodnutí, které stále očekává? Konal se snad soud boží takto bez její vůle? Bez vzývání krásnými větami?

Seděla chvílku bezradně a zklamaně s očima vbodnutýma do proutěných vlasů rozčuchané nevěsty, a jak se stalo, tak se stalo, tyto neproniknutelně zapletené vlasy se pojednou ro-zestoupily jako pod ohromným hřebenem, ochranná okrasa

povolila a na pokraji oblasti, drahé, dosud nikým neznesvěcené, stál cizí člověk.

Byla tak ohromena pohledem na bosé nohy a nahá kolena, že se hned ani nepodívala do tváře toho, jenž přišel tak neočekávaně. Ale již se ozval pronikavý, písklavý a přeskakující hlas:

„Tohleto mi zrovna spadlo na hlavu. Podruhé snad ráčíte hodit kamenem?!“

Teprve teď se na sebe dívali, a nebyl to přátelský pohled, kterým se měřili.

„Chválabohu, jenom nějaký hloupý kluk!“ zjistila Věra a ulevilo se jí.

„No, tak mi to zase hod' sem, však ti to hlavu nerozbilo!“ poručila mu přísně.

Zasmál se právě tak písklavě, jako mluvil.

„To by se slečně líbilo, napřed hodit přes plot a potom natáhnout ruku,“ zaječel posupně, a Věra cítila: že „slečna“ byla míněna velice posměšně.

„Zrovna taková slečna jako ty pán,“ odsekla důstojně. „A od oka bych řekla, že k té slečně mám já blíž než ty k pánovi.“

„Uvidíme. Kolikpak je ti?“ zeptal se a přimhouřil očka.

„V květnu mi bude dvanáct.“

Rozchechtal se, až zaprskal.

„V květnu! To tedy znamená, že máš jedenáct roků a dva měsíce, jestli sis jeden ještě nepřidala: ty slečinko v husích nožičkách. Takové žáby já znám! Máme doma také jednu takovou. Člověk by ji mlátil na potkání, jak je drzá a pitomá.“

„Má-li takového bratra, nedivím se,“ prohlásila Věra, zrudla rozhorlením a jediným kočičím skokem stála vedle posměvačného zloděje, ruku na donu Pedrovi, kterému v této chvíli odpustila i zlomyslnost.

Kluk však se hbitě shýbl až k zemi. Věra ztratila rovnováhu, padla tváří do hustého proutí a zasípalala leknutím.

Bavil se lépe a lépe. Jeho pochechtávání přešlo v řezavý smích a Věra s hrůzou věděla, že je opravdu směšná v té houšti, z které se snad ani nevymotá.

Ale vymotala se rychle, on jí pomohl.

„Beze mne bys v tom vězela až do rána,“ naparoval se pak a dona Pedra svíral přitom stále pevněji, jako by ho nikdy již nehodlal vydat. „Teď by však bylo na čase, abych zvěděl, kvůli komu jsem se poškrabal v tom trní. Já chci vždycky vědět, s kým jedním.“

Viděla teď ještě zřetelněji, jak se natahuje a jaký je mrňavý. Hle, kluci si tedy také hrají na pány, nejen Háčinka s Máčinkou na slečny! Vrátilo jí to trochu sebevědomí, tak uboze ztraceného v trní.

„Jmenuji se Elvíra,“ prohlásila důrazně.

Vypadal teď docela jako krysa, jak přimhouřil oči a našpičatil ústa. Ale po čele bylo vidět, že přemýšlí.

„Elvíra?“ věřil nedůvěřivě, krčce drobný nos. „Elvíra? Já bych téměř řekl, že Elvíry nenosí klobouky jako strašáci v poli,“ zjistil pak.

„Na neděli mám rádiovku,“ poučila ho Věra, ale již méně sebevědomě.

„A Elvíry jsou především hrdé a nikdy nelžou. Ale ty jsi nějaká zdejší žába, hloupá a prolhaná.“ Podíval se na ni pronikavě a Věře bylo úzko z jeho odhadujícího pohledu. Nedala se však jen tak.

„Nelžu,“ zamračila se. „Jmenuji se Elvíra a hloupá vůbec nejsem. Po prázdninách půjdu již do měšťanky a kromě Háčinky a Máčinky, které pořád dřou, mám nejlepší vysvědčení ve třídě.“

Jeho posměšné oči ji rozhorlovaly do ruda.

„A abys věděl, že nelžu, povím ti, jak tomu rozumím já. Věra - a to je přece moje křestní jméno - znamená tolik totéž jako víra. Neučí se snad chlapci, že říkáme: věrozvěst, věrojatný a tak dále?“

„A to El?“ ušklíbl se. „Jakpak jsi přišla k tomu, ty prolhaná víro?“

„El, to je před jménem jako člen,“ odbyla ho z vysoka, neboť tuto věc měla promyšlenou dávno a nikdy jí nepřišlo pochybovat, že správně.

„Z jazyka vyučovacího pětka, z jazyka francouzského minus pětka, řekl by ti náš prófa s frňousem. Ani k reparátu by tě po takových žvástech nepřipustil.“

„Copak ty, špunte, již chodíš do gymnázia nebo do reálky?“ zapochybovala posměšně.

Přeměřil ji, jako by stála v dolíku pod ním, ač byl o poznání nižší než ona.

„Já? Já bych mohl jít po prázdninách do kvinty, kdy bych o to stál. Ale já kašlu na kvintu, nedám se dál ohlupovat. S lehkým srdcem jsem ukázal celému gymplu záda. Tam se mohou blýskat jenom takoví mazaní hlupáci, na jakého rosteš patrně ty. Hamlet radil: Jdi do kláštera, Ofélie, já radím: Jdi do gymnázia, Elvíro.“

Věřiny dávné představy o klucích a mužích se pomátly. Jak daleko ji celý tento hloupý dnešek odvádí od vznešeného smyslu oblasti! Dnes již zde nelze konati pranic!

„Vraťte mi, prosím, můj míč,“ požádala jen ledově hrdě.

„Prosíš? Slyšme! Respektu jsem tě tedy naučil,“ ušklíbl se. „Naši žábu doma již dávno! Ta si netroufá ani pípnout když něco zařídím nebo nařídím já.“

„To musí ale být nějaká slabá holčička,“ mínila Věra zase posupně, neboť respektu necítila ani zbla. A tu se mu myší očka rozhořela jako uhlíky.

„Slabounká?! Ta má síly za tři kluky. Ale pamatuj si, že já jsem dosud nepotkal siláka, kterého bych nebyl přebil. Já vím, čím se získává respekt a jak! Tebe například ani praštit nemusím, jenom se tě dotknu a budeš přede mnou ležet v prachu.“

Věřiny oči se rozhořely též.

„To bych tedy chtěla zkusit,“ prohlásila okamžitě a postavila se tak bojovně, jako když Vojta příliš zlobil.

Pokořená, zuřivá, nepřístupná jako nikdy dříve chodila Věra po všechny následující dni. Náraz pevných, zašmouraných kotníků cítila na krku dlouho, potom přebolel. Ale náraz posměchu neznámého a surového cítila ustavičně. Je možno, aby někdo na světě byl tak zlý jako ten kluk s myšíma očkami? Vloupá se do oblasti, unese její majetek, pokoří ji napřed slovy a potom ztýrá jakýmsi neslychaným, nevídaným způsobem!

„Co je ti, Věro?“ ptala se babička několikrát v těchto ohavných dnech. „Vždyť ty teď nechodíš ani na hřiště za Haničkou a za Mářinkou a doma víc překážíš, než pomáháš.“

Věra se podívala na babičku zpod obočí tím zkoumavě shovívavým pohledem, jakým teď často odhalovala hloubku jejích neznalostí.

„Mářinka odjela do Praha k strýci a Háčinka tu má návštěvu. Nějakou hloupou sestřenku, která si chce hrát na slečnu a pořád mluví o tenisu,“ mínila uzavřeně. „Vůbec je teď v Panově plno cizích holek a kluků. Člověk chodí po naší ulici jako po cizím městě.“

Babička měla svůj lítostivý čas, ať Věra řekla cokoliv, politovala ji a politovala i sebe.

„Jenom ty, chudinko, musíš být celé prázdniny doma. Jak smutno je na světě sirotkům! Kdyby žil tatínek, všechny tety by tě zvaly, mohla bys na prázdniny, kam by on vybral ...”

Takový tón Věra nenáviděla, ač se navzpomínala na tatínka co dost. Ale když začala babička o něm povídat a pořád čekala, brzo-li se „sirotek“ rozpláče, tu se jenom zamračila a hned začala o jiném.

„Já mám kamarádek po celý školní rok co dost a o prázdninách jsem nejraději doma,” prohlásila teď vzpurně a odvrátila se, aby ušla babiččinu objetí. Měla jí ráda, tu svou žlutou babičku, ač věděla, jak vlastně neumí plést, a také jak si každý večer maže tvář dvojitým krémem a ráno co ráno ty dlouhé kučery u uší pomazává vodičkou. A jak se pak prohlíží v zrcadle a říká: „Po tom trpkém životě, jaký jsem měla, po všech ztrátách, které jsem musila unést, po všech starostech, které stále mám, nedivíš se, Věro, že mi dávno nezběhly všechny vlasy, nedivíš se, že mám tak málo vrásek? Já sama to ani nemohu pochopit ...”

Ano, měla jí ráda, třebaže jí musila odpustit nejedno dětinství a třebaže by se jí byla mnohem lépe líbila, kdyby místo těch nabarvených kadeří, připomínajících leštadlo na boty, když se vymačkává z tuby, měla kolem čela takové lesklé stříbro jako pan Láb kolem brady.

Pan Láb jí nyní často přicházel na mysl. Snad to všechno byl trest, jí, nevděčníci! Kdyby v onen osudný den byla zatáhla za zvonek u jeho dveří, nebyla by potkala toho hrozného kluka, a chudák don Pablo neležel by teď v zásuvce sám a sám, nikým nepovšimnut, ani jí. Neboť, podivná věc: don Pablo, takto osamělý, nebyl již španělským šlechticem, byl jen ubo-

hým, ošoupaným, modrým míčem. Hodný? Ano, hodný byl až příliš! Ale je to pravá hodnost, není-li vedle vás sok, podvrženec prohnáný, který usiluje o vaše právo? A ani božího soudu není již třeba, ten ohavný zloděj, který se vloupal do oblasti, jej vykonal bez nejmenšího posvěcení, bez každé zbožné nálady. Je don Pedro vůbec ještě mezi živými? Neumučil jej dávno k smrti?

Byly teď měsíčné noci, veliká modravá záře večer co večer ležela na Věřině posteli a jí bylo, jako by se nořila do mořské lázně, když se svlékla a ulehla.

Jak krásně se myslilo na Španělsko ještě před měsícem v takových večerech, kdy pokoj vypadal jako síň starého zámku, do které se dona Elvíra může dívat, ležíc na vlnách mořských a dumajíc o svém krutém osudu. Ale dona Elvíra bez dona Pabla, kterého tak věrně miluje a jemuž tak pevně věří, dona Elvíra bez dona Pedra, ke kterému ji nutí krutý poručník, - je to ještě ona? Večer usínala s tesknou v duši a ráno se probouzela do zprahlých dní, tak pustých, že jí přes všechno ujišťování bývalo teskno i po Háčince a její naduté sestřence.

A tak se loudala, loudala kteréhosi dne přece jen směrem ke hřišti. Šla zamračeně, snažila se nemyslit na oblast, ale nemyslíla také na nic jiného, praobyčejná, hloupinká holka, které jako by zamrzly myšlenky i představy. Sotva však vešla do Suché uličky, nahnula se jich do její hlavy celá povodeň: v povědomém okně ležela známá hlava s krásnými stříbrnými vousy, to pan Láb, v ruce stříbrný lorňon, se rozhlížel na všechny strany.

„Jak se asi na mne hněvá,“ myslila si s rozbušeným srdcem. „Mám ho odprosit? Mám se obrátit a zmizet?“ Ale ještě nedomyslíla a do jejího ucha zazněl hlas, milý a teplý, jakým snad

dědečkové volají na vnučku, která nese krásné vysvědčení a nespěchá domů:

„Věruško, dítě mé, kdepak jsi tak dlouho?!“

A tu se začervenala a ruměncem pokryl i čelo, když došla tak blízko, že si již viděli s panem Lábem do očí.

„Už nepotřebuji žádné španělské věty!“ vyhrkla bez pozdravu a slzy jí pálily v očích.

„Ale to přece nevadí, holoubku,“ řekl pan Láb, usmál se a vychýlil se z okna ještě hlouběji. „Já jsem přece věděl, že si to ta tvá sestřenice nějak rozmyslí. Ale nebylo hezké, že jsi nechala starého, opuštěného člověka jen proto čekat na svou návštěvu, že ho už nepotřebuješ. Ó Věruško, Věruško!“

Přestal se usmívat a lítostivě pokyvoval bílou hlavou. Věře se zatajil dech. Snad si nebyla do této chvíle vědoma, jak velice prahla po hlase, který by řekl: Věruško, holoubku, a byl teplým závanem po mrazivém šklíbení, které zakusila onedlouho v oblasti a které podlamovalo kroky ještě hůř než ta podivná rána pod bradu.

„Proto ne,“ zašeptala, a braň se jak braň, dvě slzy přece ukáply. „Já jsem nepřišla proto, že jsem teď velice nešťastná.“

„Proto se přece návštěvy konají, ne odkládají, ty můj bloudku,“ usmál se pan Láb sladce. „Můžeš ke mně přijít kdykoliv, ať mne potřebuješ nebo ne. A dnes jsem si myslel, že jistě přijdeš. Proto nemusíš dnes ani tahat za zvonek, mám pootevřeno, a než se naděješ, budeš tady. Pojd’.“

„Ano,“ vydechla Věra.

A vklouzla do síně, která připomínala starou komoru, tak byla plná leccjakého haraburdí a pachu z nenošených šatů a uprášených papírů. Ale ani se v ní nemohla pořádně rozhlédnout, protože od prahu zněl již zase ten laskavý hlas:

„Ba, ba, potřeboval bych někoho, kdo by tady udělal pořádek, někoho spolehlivého a inteligentního, té bábě Antonii nemohu přece svěřit nic ze svých pokladů.“

Ve dveřích do pokoje stál pan Láb, opíral se o silnou hůl, která měla rukověť omotanou kousky flanelu a natahoval Věře vstříc volnou ruku. Chytla se jí a vešla do světnice. Okno, ještě před okamžikem dokořán otevřené, bylo teď zavřeno a roztrhaná roleta pouštěla sem světlo divně rozptýlené, tu tam paprsek, až oči bolely, a jinde sklepní tma.

Rozhlédla se namáhavě. Cestovní památky pana Lába byly asi zavřeny ve veliké skříni na protější stěně, protože to, co rozeznávala kolem sebe, nebylo památností žádnou: železná postel se zmuchlanými peřinami, u okna křeslo s koženým povlakem, pak ještě police s několika knihami a prádelník, na němž bylo rozestaveno pár podobizen, a pak už nic, pranic.

Nemohla utajit zlého zklamání. Dávno sice cítila, že všechny památky patří do muzea a muzeum že je cosi hloupého, co nájemníky připravuje o byty, ale vzhled tohoto brlohu zarazil ji přece. V celém chmurném domě, kde bydlila s babičkou, prostřed starých, churavých nájemníků, neznala ani jediného pokoje tak zpustlého.

Pan Láb nepustil její ruky a nepřestal se dívat na její tvář.

„Ano, ano, holoubku,“ řekl, „zchudne-li šlechtic, podobají se všecy jeho krásné věci veteši, neboť po veteši pozná jich jen znalec, stála-li v zámku nebo v selské chajdě,“ mínil s tvářičkou učitelkou.

„Vy jste šlechtic?“ užasla Věra a podívala se na pana Lába tak zkoumavě, jako on se dosud díval na ní.

Stál tu před ní nevelký pán, v odřeném županu, na němž se na silném stříbrném řetízku pohoupával krásný, stříbrný lor-

ňon, který znala mnohem dříve než jeho majitele, ale jinak, hled' jak hled' nic šlechtického na něm neviděla.

A přece věděla dopodrobna, nejen jak vypadal starý don Manuel a jak Elvířin přísný poručník, ale věděla také, že šlechtici v Čechách vypadají docela jinak. Pán zdejšího zámku býval prý až do převratu knížetem a jeho nynější správce baronem, ale teď nosí bývalý kníže zrovna takový zelený klobouk i kabát jako všichni myslivci a bývalý baron si dává šít obleky u Vojtova otce. To tedy nejsou žádní parádníci, ale jinak vypadají přece než pan Láb v tom županu, který se trhá u obou rukávů a je pokapaný, ani se nedá rozeznat, zda mastnou polévkou nebo svíčkou.

„Ne každý, kdo žije v zámku, je šlechticem, ne každý, kdo chodí světem jako prostý občan, je bez ctností přímo knížecích. A stane-li se pak, že takový muž žije po léta v kruhu vznešených aristokratů a osvojí si jejich způsoby, nepřehání jistě, nazve-li sám sebe šlechticem. Rozumíš tomu, holčičko?“

„Rozumím,“ přikývla horlivě.

Pan Láb se hostitelsky usmál, sundal rozbité umyvadlo z rozbité židle, pokynul Věře, aby usedla, a sám se posadil do křesla.

„Ty jsi vůbec dívka neobyčejně chytrá, to jsem poznal hned, když jsi mi řekla, že potřebuješ španělské věty. Kdypak se to stane, aby se nějaké sličné poupátko zajímalo ještě o něco jiného než o studenty, hezké hadříčky nebo sladké bonbóny?“ A jeho úsměv byl stále vlídnější a chápavější.

Věra se zarděla a dech se jí zrychlil velkým potěšením.

„Já jsem teprve vychodila obecnou,“ přiznala se nerada, velmi nerada.

„Ale, ale,“ podivil se a paprsek mu tančil po usměvavýchotech. „A já jsem se domníval, že je ti už skoro čtrnáct! Ostat-

ně co na tom? Stupeň dospělosti měříme my, lidé zkušení, ne tělem, nýbrž především duchem. Ty, Věruško, jsi již zralá dost, abys poznala třeba nejhlubší tajemství životní. Pověz mi tedy upřímně, co považuješ za nejhlubší tajemství životní?“

Poslední slova zašeptal, vztáhl pevnou masitou ruku, laškovně zatáhl Věru za ucho a pak všemi prsty přejel zvolna její rameno i její paži, utkvěl na lokti a pevně jej tiskl a zase tiskl.

„Nuže, dovím se to? Bud jen upřímná, mé drahé dítě, a já tě poučím, vždyť já vím, kolik ušlechtilé zvědavosti je v každé mladé duši a jak prahne po takovém poučení.“

A zase byl jeho úsměv dychtivě chápavý a tak teplý jako paprsek, který sem pronikal rozbitou roletou.

Věra šklubla loktem a na její dětské tváři se objevil týž soustředěný výraz, jaký ji proměňoval jen někdy v úplné samotě oblasti.

„Za nejhlubší tajemství života považuji, kdyby někdo věděl, jak rozeznati zlo a dobro,“ řekla těžce a výraz soustředěného napětí vzrostl až do bolesti.

A tak se stalo, že i přes šero, které bylo kolem ní, viděla oči pana Lába zvláště zřetelně. Zdálo se jí to? Byly skutečně náhle celé červené? A jeho pootevřená ústa divně fialová? A sípající, jako by lapala po dechu?

Shýbla se rychle k umyvadlu, smočila si dlaň a přejela mu čelo.

„Co je vám?“ vykřikla, když viděla, že tato pomoc je marná.

Tu teprve se rychle vzpamatoval a odstrčil ji celou silou.

„Neječ!“ zděsil se a také jeho hlas byl náhle jako fialový.

„Vždyť ty řveš, jako bych tě na nože bral!“

„Já jsem myslila, že se vám udělalo nevolno,“ zakoktala a hned se zase shýbla k vodě.

„Jdi pryč! Táhni!“ sípal a ukazoval na dveře.

Vyšla zmatena a nešťastna.

Po jejím odchodu opřel se pan Láb hlouběji do křesla, přimhouřil oči a tiše, skuhravě zavyl.

„Ani jsem se nedostal k páteru Benediktu,“ myslil si, lapaje stále ještě těžce po dechu... „Je to žába, jaké jsem ještě neviděl... Já ti dám filozofii, ty lidské mrně! Já ti povím, co to je, napřed obelhat a obalamutit člověka jako ďábel a potom hledět jako andělíček ... My si to ještě vyrovnáme, ty vykutálená... ty prohnaná . . ty sladká.“

Jako bludná duše chodila teď Věra a zase ji babička nemohla dostat z domu. Dopoledne ucházela, jak uchází nepříjemný čas: vlekle, a přece rychle. Věra šla nakoupit, pomohla uklidit, pomohla uvařit, až se babička potichu divila, ale odpoledne jí tady překážela ve všem. Žádná sladká hudba, žádný omamný polosen nepřicházel, ať se jehlice kmitaly seberychleji, neboť takovým sladkým preludům se nedaří pod dohledem dvou dětinských a přísných očí.

„Jdi konečně zase jednou vyhledat kamarádky!“ poroučela den co den.

Ale vnučka si pokaždé našla sto výmluv a žádný důvod. Babiččiny oči bývaly pak jako nebozezy a Věra cítila, jak se do ní zavrtávají pátravě, ale zbytečně. A cítila také, že jejich pohled není ani trochu přátelský. Dalo se přece vždycky přečíst, co v něm stojí, neboť staří lidé jsou tak průhlední! Dnes například z nich svítila otázka: po kom jen ta zarytá holka vlastně je? Dobře se učí, leccos dovede, ale řeč s ní není a přítulná není ani trochu ... A paní Lukášová si opravdu zrovna myslila: malinký Miroslávek, ach, jaký to byl chlapec! Pořád jen maminko, maminečko... hned jak udělal maturitu, jsem se začala

těšit, že se za několik let ožení, nějakou znamenitou partii udělá a bude mít holčičku. To jsem ještě věřila, že byl-li tatínek něžný, bude dcera sama líbeznost... Ale teď nemám nikoho, nikoho...

Věra čtla znamenitě a řekla teď jako z podsvětí:

„Nefňukej, babičko, a vysyp konečně jednou, co proti mně máš. Vždyť já dávno pozoruji, že jsi na mne jako kakabous“

Nefňukej! Vysyp! Jako kakabous! Dlouhé, černé lokýnky se začaly téměř rozvíjet, jak babička pokyvovala hlavou lítostně a vyčítavě.

„Byla jsem vždycky jemná, Věro, a zůstala jsem dámou, i když se mé poměry změnily. Mám bohudíky dobrý rozum, který nezatemnilo ani největší ztráty. I tvůj tatínek byl velmi jemný muž. Jeho tón byl uctivý, jeho způsoby byly salónní. Kdyby chudák žil, pramalou radost by měl z takové hrubé dcery.“

„A jaká byla maminka?“ zeptala se Věra jakoby nic, ač věděla, že touto otázkou nezlepší babiččinu náladu.

A skutečně. Žluté ruce hned zase sáhly po pletení a babička se tvářila, že horlivě počítá řady. Po chvilce však řekla vyhlazeně a studeně:

„Víš přece, že tvou maminku jsem téměř neznala. Jeden týden mí tatínek oznámil, že se bude ženit, a na druhý měl svatbu. Nedá se upříti, že tvá maminka byla skutečně velmi sličná. Ale ty, holčičko, jsi zdědila její krásu tak málo, jako jsi zdědila jemnost svého tatínka. Proč tedy chceš ještě slyšet, co proti tobě mám?“

Bylo zřejmé, že babička velmi ráda odvrátila řeč od maminky. A Věra cítila: ani dvanáct let nestačilo, aby se smířila, že maminka byla prodavačkou a že si ji tatínek vzal! Ba ani maminčina smrt nestačila. Bezpočtu si již sestavovala v hlavě historii svých rodičů, ale copak se kloudného dozvě-

děla od babičky? A sama přece maminku neznala vůbec a tatínka viděla jen někdy, a to ještě jakousi mlhou, z které zřetelně vystupovala pouze uniforma. Jenom tuto matnou vzpomínku si uchovala na den, kdy babička věnovala dveře a učila malinké dítě uvítání, které musilo pak odříkat tomu cizímu vojenskému pánu na klíně. A pak ještě pamatovala, jak tatínek ležel na vysoko nastlaných polštářích, jak zoufale babička kteréhosi dne plakala a jak potom jako bez rozumu běhala po bytě a volala: Miroušku, Miroušku, já tvé dítě neopustím, jako tys opustil mne! A jak potom na pohřbu mluvil nějaký pán, rozhazoval rukama a říkal: Také oběť válečná, také hrdina, a jak ona dávala velice pozor, a přece nemohla pochopit, ani co je oběť, ani co je hrdina. A věděla o tom všem dnes víc než tenkrát?

Věděla vůbec něco? Prostě, život je zmatenější den ze dne a ona se už vůbec nevyzná v ničem.

„Ne, nic jsem nezdědila, ani krásu po mamince, ani jemnost po tatínkovi, ani rozum po tobě,“ zabručela teď vztekle, a tak se babičce podařilo dostat ji konečně z domu.

Chodila městem, jako by měla v nohou olovo. Kde jsou ty časy, kdy ji poháněl vítr od Pyrenejí, že běžela, až jí dech docházel!

„Tenkrát půjdu, kam mne nohy ponesou, nejlíp by bylo, kdyby mne nesly tisíc mil odtud. Proč se na mne, zrovna na mne, všichni jen rozkřikují? Když je to takový ničema, který krade míče, nedivím se. A stará babička už také nemůže ničemu rozumět a odbývá člověka, dřív než se jí začne ptát. Ale proč se onehdy i pan Láb, ten hodný, učený člověk, najednou osápl, jako bych byla prašivá a on se mne štilil? To je skoro, skoro tak... jako zelená zástěra.“

V nedobrou chvíli si vzpomněla na tu přivandrovalou, a ta jí dodala! Jak krásně by se jí teď plakalo v oblasti nebo třeba i hlasitě řvalo lítostí a vztekem. Ale kam jít, když oblast již není její a každou chvíli se může rozestoupit živý plot a zase zjevit ten zlosyn s myšícma očima, který dává takové rány pod bradu, že pod člověkem poklesnou nohy.

Namíří si na druhý konec města, kde se park sváží k řece, zaleze do nějakého houští, zapláče si tam z plna srdce a až do tmy se nikomu neukáže.

Bez lítosti prošla mimo krámky s jahodami a třešněmi, ani vůně, kdysi milovaná, ji nevyburcovala. Na rohu náměstí zas marně lákal krám s čokoládou, marně také ten veliký, vykachlíkovaný, kde prodávali uzenky a odkud vždycky vycházela teplá vůně. Vycházela i teď, ale Věra dávno věděla, že ani chuť, ani vůně neutiší rozlítostněné srdce. A tak jen šla a šla, domky zmizely, městský park byl na obzoru, nejkratší cestou jej napříč prošla a již chtěla odbočit do postranní aleje, která končila tím vytouženým houštím...

V tu chvíli ucítila prudkou ránu, cosi jako puma buchlo jí do zad. Ucouvla, vykřikla leknutím a ohnivá koule se jí mžikem svezla po lehkých šatech.

„Abys věděla, jak chutná zčistajasna plná trefa!“ ozval se za ní písklavý smích. Ne, nebyla to puma, byl to don Pedro, který se teď válel u křoviska. Rozběhla se, shýbla se bleskně, ale ten smích za ní byl ještě rychlejší, zahvízdl jí přímo u ucha a opálená ruka sáhla si zase po ztraceném jako po nejvlastnějším majetku.

Ovšem že poznala trapiče z oblasti. Dnes nebyl bos ani v trenýrkách a zdál se ještě o kousíček menší než onehdy. Jenom pichlavé černé oči měl zrovna tak výsměšné a zrovna tak bezbožně se na Věru šklíbil.

„Je přece rozdíl, polekáme-li někoho bezděčně nebo úmyslně,“ mínila hrdě, ač se ještě trochu třásla leknutím, a přeměřila si ho mrazivě. „Ty jsi zlomyslník a zloděj! Dej mi konečně můj míč!

„Jak ta Elvíra - hubu otvírá,“ zachechtal se vesele. „Docela nešpanělsky, docela jako hloupé žáby v naší střední Evropě! Toho odřeného mazlíka ti vrátím, až budu chtít já, ne ty. Ostatně, když jsi po něm tak toužila, pročpak jsi nepřišla dávno, já jsem každý den čekal za plotem. Za chvíli potáhnu dál, a přece jsem se chtěl zeptat, zda ti brada už otrnula, krásná dono. Kdybys měla pořádný ohryzek jako mužský, byl bych si to namířil ještě líp a možná, že bys ještě ani dnes nebyla nadulá.“

Věra byla tak rozhořčena, že se jí ani nechtělo odpovědět. A on se postavil před ni a očka mu jen hrála.

„Ty jsi vůbec tak legrační, že se něco takového nepotká podruhé. Tak se mi skoro zdá, že ta moje hloupá sestra měla jedenkrát v životě pravdu.“

Těžce usedla na první lavičku. Ani pomyšlení nebylo teď na křoviska, v kterých se chtěla vyplakat do sytosti, a přece ji oči pálily slzami, které se z nich draly. Věděla rázem, na kom už viděla takové pichlavé a zlé oči, jako měl on. Sedl si bez okolků vedle ní a nepřestával se tiše chichotat.

„Tvoje sestra byla letos tady?“ zeptala se, když již toho napětí nemohla vydržet.

„Byla,“ přikývl, „ale utekla za tři dny. Nudila se nehorázně u našeho bručivého strýce, který má zahradu zrovna vedle toho špinavého koutu, kam španělské dony chodívají snít. Strýc totiž nepromluví za celý den a teta vaří jenom salát. Ona se tedy zavčas poroučela, a tak naši sem poslali mne namísto ní. Ale já už toho zeleného s bručením mám také po krk.“

Kdyby nebylo v cukrovaru strojů, byl bych se scvrkl hned, ale už začali s čištěním. U nich vydržím ještě týden Bude mi to dobré na rok v průmyslovce.“

Ale Věra ani neslyšela, co vykládá.

„Ona vždycky chodila v zelené zástěře, v takové veliké, co se vzadu zapíná na knoflíky a je lemovaná bílými tkaničkami,“ šeptala jako pro sebe.

„Copak se starám o její fintění!“ vybuchl. „Ona běhá v leččems, a když je to hodně nápadné, říká tomu apartní. Husa, že? Kdyby nebylo toho daru, že si pro každého najde správné jméno, ani bych to vedle ní nevydržel.“

Hleděl upřeně na Věru a ona zbledla napětím.

„A přece jsem jí nevěřil, že by na světě nějaký člověk mohl sedět na kládě, držet v každé ruce balón a přitom odříkávat španělské řeky a španělská města. Tak jsem tě okamžitě poznal. – Ale pověz, jak se doopravdy jmenuješ, když nehraješ komedii?“

„Vždyť jsem ti řekla, že Věra. Věra Lukášová.“

Rozložil se na lavičce velice pohodlně, objal kolena a přimhouřil oči.

„Já umím dělat hádanky, a jaké! A hned ti povím, jakou jsem udělal na tebe, chceš? Zrovna v tomto okamžiku to na mne sjelo jako blesk.“

Jak ráda by si byla zacpala uši, věděla však, že by to nepomohlo, a on opravdu hned začal, jako chlapeček, který odříkává veršik z první čítanky:

To vám říkám na mou věru –

ať poznáte celou Věru:

byl jeden svatý a ten měl volka –

to nebyl volek, to byla holka.

A smál se, až měl líce červené jako rak a oči jako černé čárky.

„Vidíš, jak to umím! Ve třídě už každý dostal svůj epigram a všichni se jich bojí, skoro tak jako mých elegantních štulců. Jenže ty jsi tak hloupá, že ani nevíš, co je epigram.“

„Vím docela dobře,“ ohradila se, „to je, když se někdo tváří, že si nic zlého nemyslí, a přitom píchne šídlem nebo udeří pod bradu.“

„Hm,“ zamračil se, „jestli ti tohle někdo nenakukal, tak ani nejsi tak docela hloupá. A ten epigram budu musit trochu změnit.“

Věra pocítila zavanutí vděčnosti.

„A jak se jmenuješ ty?“ zeptala se již svobodněji.

„To se musí uhodnout,“ prohlásil. „Myslíš, že nedělám hádanky také na sebe? A jestli to uhodneš, tak nejen změním epigram, ale vydám ti i ten tvůj poklad. Tak pozor! Je to stručné a musí se dávat pozor na každé slovíčko.“ A hned se jal odříkávat, tentokrát však zvlášť důrazně:

*„Vítám stejně světlé rovnídenní,
jako vítám každý úsvit denní.*

*To už nikdy nezměním,
jménem ani příjmením.*

- A dost, to je vše. Celé mé jméno. A teď hádej!”

Byl velmi sebejistý a poskočil vítězně.

Ještě dokud mluvil, udělala se před Věřinýma očima tma a spánky ji až rozbolely. Zнала toto krajní napětí v hlavě, bála se ho a měla je nadevše ráda. Ó ano, znala je, cítila je vždy, ať luštila hádanky na obálkách Zlaté Prahy, ať vymýšlela další osudy dona Pabla a dona Pedra, ať vzpomínala do minulosti. Vždycky napřed byla docela tma před jejíma očima, jen nějaké jiskry poletovaly, rychle a stále rychleji, ze-

lené a oranžové a modré, a úzko bylo v prsou, až dech docházel a srdce se zastavovalo. A potom bylo rázem všechno pryč, jiskry pohasly, černá opona zmizela a do prsou se vrátil dech s pocitem nesmírné úlevy. A Věra teď povstala, jen tak ledabyle mávla rukou a řekla s patřičným pohrdáním, zvolna a jako netečně:

„Můj milý, taková hádanka je na mne příliš lehká. Ty se jmenuješ Jaroslav Kohout.“

Vyskočil také, všechna zlomyslnost mu vymizela z očí a pře-kvapen až do vyjevení zatřásl Věřinými rameny. Opravdu to bolelo, jak do nich zaťal opálené prsty.

„Věro, zatracená holka, vždyť jsem to jakživ neviděl! Možná, že jsi blázen, ale jinak jsi nejchytřejší ženská, která tady chodí! Až jsem z toho zajíc, jak jsi chytrá!“

Věra se červenala jako don Pedro, dokud nebyl odřený. I kus tíhy bylo zázrakem pryč. Ó, když na ni ta v zelené zástěře tenkrát na rohu zasyčela: ty blázne! a tolik ďábelského posměchu měla v očích, to se jí opravdu zdálo, že nikdy nebude moci zapomenout na urážku tak krvavou! A teď to ohybné slovo vyslovil on, ten mučitel, ten trapič, ten zlomyslník, ten zloděj - a ono to znělo téměř přátelsky. Jak podivný je přece jen svět!

„A pamatuj si, že já nikdy nedělám komplimenty a ženským už nejím. Proto se teď posad' pěkně vedle mne a hned mi pověz, jak to přišlo, že chodíš na klády a sama si tam hraješ komedii se španělskými jmény.“

A Věra, která před chvílí sotva ze sebe mohla vypravit slovíčko, teď ani nezaváhala.

„Když je člověk velice nešťastný, přijde na mnoho věcí,“ jala se povídat a věty jí samy přicházely na jazyk. „A já jsem zrovna byla velice nešťastna, když jsem na půdě našla ty sešity.“

Hned na první obálce stálo, že jich bude sedmatřicet, ale já jsem shledala jenom deset, a to ještě poslední nebyl celý. A je to takový krásný román! Jmenuje se Odměna sirotkova čili Boží soud a jedná o jednom velmi bohatém španělském hraběti, donu Manueli, kterému jedna hrozná ženská ze msty ukradla syna a podvrhla své zlé a ošklivé dítě. Nikdo o tom nevěděl, jenom její hodný muž, ale ten mlčel a hrozně se jí bál, protože by ho byla zavraždila. A tak teprve na smrtelné posteli vyjevil krásnému jinochu, který rostl vedle něho, že on vlastně je donem Pablem, tedy vlastním synem starého pána, a ne ten mladý, ukrutný don Pedro, který tak týrá všechny poddané, ba kuje pikle proti španělskému králi. Že se jen musí hlásit o své právo u samého krále, a pak že bude dědit všechny i Manuelovy statky a ožení se s donou Elvírou, nejkrásnější dívkou Španělska, kterou přece dávno miluje. Jen to řekl a hned skonal. A tu se začal don Pablo domáhat svého práva, ale nikdo mu nevěřil, ani starý hrabě, ani španělský král, jenom šlechetná dona Elvíra, ale ta byla chudá, a tak nikdo nedbal o její řeči...

Poslouchal, nesmál se, patrně ho to také zajímalo, ač se bránil.

„Dál!“ pobídl, když Věra nepokračovala dost rychle.

„Dál? Dál už toho moc není. Král chtěl být vznešeně spravedlivý, tak předložil celou záležitost veliké inkvizici a ta nařídila soud boží. A právě když ten boží soud nastal, sešity končily. Ale já, já jsem cítila, že to tak zůstat nemůže, že se to musí rozhodnout, aby všichni věděli, na čem jsou. A to ostatní mi už přišlo samo.

Ten modrý míč, který jsem měla vždycky ráda, byl don Pablo a ten červený, který je tvrdý a špatně se chytá, byl don Pedro. A já jsem chtěla udělat velký boží soud, rozhodnout jejich

při a zjistit pravdu. Ale nikdy jsem se k tomu nedostala, protože neumím španělsky. Proto asi mi vždycky vypověděla ta pravá zbožná nálada a ubohá dona Elvíra byla stále smutnější.“

„Ještě štěstí,“ mínil, „že se za toho Pedra neprovdala už dávno, vždyť přece také musila věřit, že je pravým synem a dědicem on.“

Zavrtěla hlavou velice vážně.

„Dona Elvíra měla vnitřní hlas, ten je vždycky varoval od toho špatného člověka, který to s ní ostatně nikdy nemyslí vážně a jenom jí kladl hříšné nástrahy.“

Zasmál se poprvé za celého dlouhého výkladu.

„A víš ty vůbec, co to je: hříšné nástrahy?“

Zarděla se. V tu chvíli jí bylo více než dvanáct za deset měsíců.

„Ne, nevím,“ řekla docela tiše. „Ale vím, že jsem velice nešťastná.“ A docela bez souvislosti a s očima, v kterých teď již stály nezadržené veliké slzy, dodala rychle:

„Babička mne totiž nemá ráda. Nikdy to sice neřekne a myslí, že to nevím, ale já to cítím dávno. A já si myslím, že můj tatínek také kladl mamince hříšné nástrahy a potom si ji vzal, ač babička velice nechtěla. A když dělám ten boží soud, tak nemyslím jenom na Španělsko, ale i na sebe. Já bych tak chtěla poznat, co je zlo a co je dobro.“

Ztichla a on neřekl ani slova.

Pomalou se vrátili do města už v úplném soumraku a v náhlém přátelství.

Náhlé přátelství je štěstím, které bolí vždycky. Věru bolelo nadto i nebývalým zmatkem. To tedy ten zlomyslník, ten po-

touchlý rváč a zloděj byl najednou tak milý, že mu bez ptání vyložila, co ani nepřiznávala sobě a před čím tolikrát přivírala oči? Ó, nejen osudy dona Pabla a dona Pedra, ale i ty podivné, nepojmenované věci s babičkou a s mrtvými rodiči. Zanic na světě by o nich nemluvila ani s Háčinkou, ani s Máčinkou, a ty přece o sobě říkaly, že již dávno pochopily celý život... A že s ním o tom mluvila po hrozném napětí, kdy se ukázalo, že ví všechno o zelené zástěře! A kdy jí ramena ještě trnula, jak do nich zařal prsty! Ach, to opojení, když někomu ve vteřině, kterou můžeš sledovat, vyprchne z očí pohrdání a vstoupí do nich obdiv a každý ten zarytý prst se zdá říkat samostatně: Věro, bože, ty nejsi ani trochu hloupá! A to proto, že rozluštila jeho hádanku! Co by asi řekl všem těm rébusům a šarádám z obálek Zlaté Prahy? Ty všechny rozřešila bez nejmenšího uznání a najednou tolik chvály za jediné jméno!

A několikrát se přistihla, jak opakuje polohlasně: „Vítám stejně světlé rovnodenní,“ nebo jak přemýšlí, jsou-li v průmyslové škole již takoví páni jako ve vyšším gymnáziu. Snad by se mohla zeptat jeho? Každý večer si to umínila, každé ráno vstávala s myšlenkou na oblast, kde možná za plotem zase čeká on, ale každé odpoledne nepochopitelně zaváhala a ostych na ni padl jako nemoc. A zase se pletla babičce do práce i do snění, vymýšlela záminky a nehnula se z domu. Ale pak přišel den, kdy z týdne, který tu chtěl ještě zůstat, uplynuly již čtyři nenahraditelné, a ona si řekla, natahujíc ráno punčochy: Dnes odpoledne - tak určitě, až jí před očima vytanul prasklý ciferník radniční věže s jednou rafičkou na dvanáctce a druhou na čtverce a v uších zaduněly čtyři protáhlé úder. A hned po obědě si nenápadně nachystala rádiovku a žehlila světlé šaty. Ale pojednou stála u žehlicího prkna babička, oči

měla zardělé, jinak však než po odpoledním zdřímnutí, a hlasem, jaký mívával ve škole katecheta, když pátou obecnou vyzýval k zbožnosti, prohlásila:

„Věro, ty jsi tedy přece nezapomněla, že dnes po obědě jdeme na hřbitov! Ó, jak by mne teď mrzelo, kdybych ti musila připomenout, že je zítra tatínkův úmrtní den a že mu spolu doneseme na hrob věnec a lucernu. A ty, hle, přece nejsi docela bez srdce!“

Rázem bylo Věře tak trapno, že neřekla ano, neřekla ne, ale že všechny myšlenky na oblast zamrzly v její hlavě. A pak tedy šla na půdu pro velikou krabici s věncem a stuhami i pro kovovou lucernu s barevnými skly, umyla ji, nachystala olej a rázem čtvrté hodiny vyšla s uplakanou babičkou.

Špatně se jí šlo. Na náměstí se jí s ruky sesunuly stuhy a vlekly na chvilku po chodníku, v ulicích se líně loudala, ale v Suché uličce přidala náhle do kroku tak, že babička zůstala o kus za ní.

„A přece dítě z cizího rodu, z cizího rodu!“ pomyslila si stará paní. “Můj ubohý, nešťastný Miroslávek! Taková mesaliance se mstí do třetího čtvrtého pokolení. Vždyť jeho dítě, jediná památka, kterou nechal na tomto světě, nakukuje cizím lidem do oken jako špión a pak zase letí, jakoby nešla na tatínkův hřbitov, ale za kamarádkami na hřiště.”

A kdyby nebyla kráčela touto přesmutnou cestou též, ani bolest by k ní neměla přístupu, jenom hněv a lítost nikdy nedobouřená pro syna, který se zapletl s prodavačkou a oznámil jí nevyhnutelný sňatek zrovna pět dní před tím, než se konal. Ó živote, strastiplný živote, kolik bolu neseš každému a kolik zvláště srdci mateřskému! A teprve v tomto zabarvení lítostivém a hněvivém byla paní Lukášová dojata doopravdy, a když konečně pomníček byl omyt, věnec rozložen a lucerna rozža-

ta, usedla na lavičku a dlouho plakala do velikého kapesníku. Pak se teprve rozhlédla. Jak tklivý a krásný je přece letní hřbitov! Všechny hroby svítí i růžemi i begóniemi, karafiáty i měsíčky a pomníky se lesknou, jak po nich klouzají zlaté paprsky, jako by slunce posílalo horké pozdravy těm, kteří pod nimi spí ve věčných tmách, ve věčném chladu.

Věra se nenamáhala vynutit slzy, které nepřicházely. Bylo jistě pravda, že by její život byl jinačí, kdyby tatínek s maminkou žili dodneška, možná že teplejší, možná že zajímavější - ale možná že také ne. Vždyť ti dva by ji teď hlídali jistě mnohem přísněji, než může stará babička, a do všech jejích myšlenek i citů by strkali nos a slídili, jako to dělají rodiče Háčinčini a rodiče Máčinčini. A pak by člověk musil lhát ještě častěji, než lže takto. Není vlastně oč stát ...

„Já ti chci něco říci, Věro,“ odhodlala se babička téměř slavnostně, když již chvíli seděly na bílé lavičce pod bílou břízkou a rudé světlo jim kmitalo před očima.

Věra způsobně naklonila hlavu, čekala minutu, čekala dvě, ale když babička pořád nezačínala a lucerna stále tak stejně blikala, myšlenky se jí roztoulaly nadobro. A tak se stalo, že přeslechla první věty. „...můžeš si snad představit, jak jsem trpěla jeho smrtí, ale nemůžeš si představit, jak pevně se cítím dosud s ním svázaná. A zde u jeho předraženého hrobu ti pravím, že jsem se vždycky snažila milovat i tvou maminku. A pro tebe, to víš dobře, neměla jsem nikdy nic jiného než lásku a péči. Neboť tak jedině mohu projevit, že srdce mé ani na okamžik nepřestává myslit na syna.“

Věra klátila neposedným nohama, věděla, že jedině možnou odpovědí bylo by uronit teď slzu a políbit babičku. Místo toho se však podivně zamračila a nepohlédla do starých slzících očí.

„Jak to bylo s tatínkem, to vím dávno a dobře, ale jak to bylo vlastně s mámou?“ zeptala se víc té rudé lucerny než babičky.

„Co? Co jak bylo?“ a tenký hlas paní Lukášové se vyplašil, přeskočil a trochu zdrsnel. Snad to děvče již nevětrí! Vždyť je mu jedenáct let! Jaká by to byla zkáza, jaký hřích a vůbec... Svata musí být dítěti památka matčina, necht' se svět mění seberychněji, necht' upadá sebetrapněji, jsou věkovité hodnoty, na něž se nesahá, zůstávají přece a na moudrých starých lidech je, vštipit je mládeži, chránit je a posilovat. A tu se vzpamatovala a mluvila hlasem zase již vyváženým:

„Musíš ctít nejen památku drahého otce, ale i památku své krásné, nešťastné maminky, Věro. Tak mladá zemřela. Tak mladá, tak sličná a tak milující svého chotě i tebe, robátko sotva narozené. Jak dojemný je skon takové ženy ...“

Věra se pojednou začervenala tak prudce jako ta lucerna na hrobě a paní Lukášová se znova polekala. Nejen toho ruměnce, více ještě očí, kterým s opravdovým zármutkem říkala nedětské a které se na ni zase jednou upřely soudcovsky a inkvizitorsky. Byly zádušné, a přece jako divoké, s elektrickými světýlky místo zorniček.

„Je to tedy pravda, že když některá žena má mít dítě a nechce, aby o tom svět věděl, a nějak si pomáhá nebo velice stahuje, je to pravda, že musí pak zemřít, když se to dítě opravdu narodí?“ zeptala s velkým odhodláním.

Stará paní se otrásla, jakoby do té dekorativní břízky, pod kterou seděly, z modrého nebe ušlo. Zde tedy se obnažilo tajemství, které před Věrou střežila jedenáct let! Tak zkažené je tedy dítě, které vyrostlo pod jejími křídly a o němž stále doufala, že ještě nezapochybovalo o čapích úkolech a nepřipadlo na možnost nemanželských dětí! Bylo to ohav-

né poznání a nejohavnější v této chvíli bylo, jak ucítila, že tyto planoucí, vymáhající oči nemůže nechat bez odpovědi. Bílým kapesníkem si otřela teď ne slzy, ale čelo, zrosené náhlým potem.

„Tví rodiče... nu ano, ty ses narodila, jak se tomu v knihách říká, poněkud předčasně. Stává se to někdy a mívá bohužel často smutné následky... Ano, opravdu, smutné následky, Věro... Ale pátrat po takových věcech nesmíme. Je to veliké tajemství životní, které ti rozřeší čas. Ano, jedině čas...“

Pojednou uprostřed nejtrapnějšího zmatku si vzpomněla na něco zcela neočekávaného. Na Hildegardin jemný, v červeném plyši vázaný památník si vzpomněla a na verše, které stály na jeho první stránce, napsány zdobným písmem pana soudního rady, Hildegardina otce.

A tu, hledíc varovně a laskavě do těch elektrických jisker ve Věřiných očích, zadeklamovala pohnutě:

*Ó užij mladosti! Jen jednou trvá s námi,
nač urychlití čas, v němž uzraje duch náš?
Dni života tvého spjaty jsou květinami,
kež rychleji než čas jich listů netrháš!*

*Těch roků proudný běh! Dost času ještě zbývá,
kdy v žití útrapy tě osud zasvětil
a v bol a v beznaděj, jež pýcha marně skrývá,
v přátelství, s klamem vzápětí.*

*Však nedbej osudu! Co může tobě nésti?
Na jasném čele tvém kež věčná radost dlí!
Tvé oko obrazem buď neviny a štěstí,
jež jeví duši tvou a nebe zrcadlí.*

Dojal ji vlastní hlas, dojaly ji ty krásné verše, nejvíce ji dojala vzpomínka na Hildegardin památník a na to, jak často v něm listovaly spolu.

Věra však se nezdála pohnuta, povstala z lavičky a dívala se teď na ni jako zdálky.

„Nech těch veršů a ještě jednu věc mi řekni, babičko. Je to, to, když se nějaké dítě narodí předčasně, je to hřích? Je to takové zlo, že je třeba odsoudit? A je k tomu třeba, aby té ženě, které se to stane, kladl někdo hříšné nástrahy?“

A pak naklánějíc se k babičce docela nízko: „To já bych tedy chtěla vědět. A také bych chtěla vědět, jak se takové nástrahy kladou.“

Paní Lukášová vzdychla, ovšem hluboce, ale přece s úlevou. Třebaže se takové zvědavé dítě ptá nepřístojně a žensky nedůstojně (ano, ano, to je pravý výraz pro takové hříšné vtíravé otázky), zkažené přece jen není. Vždyť z těch sršících očí hledí vlastně čiročirá nevinnost! Čáp nebo nečáp – hříšná myšlenka a žádostivost jimi jistě ještě neprošla.

A mezi novým vzdechem se uklonila a promluvila moudře:

„Na ty verše, které jsem ti říkala u hrobu rodičů, v předvečer dne, kdy nás tvůj drahý tatínek, můj milovaný syn, navždy opustil, nikdy nezapomeň, mé dítě! V každé chvíli životní, při každé hříšné zvědavosti, která tě snad ještě přepadne, si říkej: Dny života mého spjaty jsou květinami, kéž rychleji než čas jich listů netrhám - a všechna nepatřičná všetečnost od tebe odstoupí a ty užiješ krásných nevinných mladých radostí, které přísluší tvému věku, sladkému jaru životnímu.“

Ještě chvíli by byla pokračovala, spokojena sama se sebou i s Věřinými očima, které přestaly hrozivě blýskat, kdyby se za lavičkou nebyly ozvaly podivně nestejně kroky

a kdyby zrovna před ni nebyl padl neznámý, trochu nemotor-
ný stín na umetenou cestičku.

Ohlédla se nemilostivě. Nějaký pán, kterého nikdy nevidě-
la, stál zrovna za ní ve staromódním dlouhém kabátě a v ze-
leném klobouku, který mu sotva kryl bílé vlasy, a s věnečkem
sněhobílých vousů kolem brady. Čekal tam snad chvilčku,
opíraje se o silnou hůl. Paní Lukášová se sice dávno přesta-
la zajímat o pánské módy, ale nějakou milou vzpomínku v ní
vždycky budily zelené klobouky. Cosi jako první valčíkové takty
v paměti, cosi příbuzného Hildegardinu památníku Nebyla s to
pohledět na muže, který nosil zelený klobouk, jinak než
s náznakem úsměvu. A když ten, který přišel, po starém mra-
vu teď hluboce smekl a ještě se přitom poklonil, nemohla
se neotázat, není-li snad unaven, a upozornit, lavička že je
široká dost i pro tři.

„Jmenuji se Emerich Láb, milostivá,” představil se a usedl
bez okolků.

Ale ještě dříve než patřičně položil bolavou nohu, pohrozil
Věře prstem právě tak laškovně, jako hrozíval z okna.

Nastaly tiché vteřiny, paní Lukášová přece jen zalitovala, že
na místo posvěcené dnešními slzami i rozmluvou tak neoby-
čejnou pozvala cizího muže.

Ale pan Láb již zakašlal, více obřadně než chorobně,
a spustil přezdvořile:.

„Jsem velmi poctěn, milostpaní, že se seznamuji také
s vámi. S tímto rozkošným dítětem, o němž předpokládám,
že je vaší vnučkou, se již trochu znám.”

Věra sotva zdvihla oči. Rozkošné dítě jí ostře zaskřípělo
v uších a vůbec se jí nelíbilo, že pan Láb přišel sem. Ještě

když před chvílí šli Suchou uličkou, myslila si: kéž mne dnes nevidí, člověk vypadá opravdu jako dítě, jde-li s babičkou! Zazdalo se jí však, že ta roztrhaná roleta, kterou po celou dobu nemohla z myšlenek vypudit docela, se pohnula právě v okamžiku, kdy šly mimo. A teď je tedy tu, a usmívá se na babičku téměř tak vlídně, jako se při první návštěvě usmíval na ni. A ona, stařešina, jako by už ani neměla vzpomínky na to, o čem se tady mluvilo před chvíličkou, a tváří se, jako by se již nikdy nechtěla vrátit k rozmluvě o hříšných nástrahách. Nebo přišel ten pán snad dokonce žalovat? Copak mu tedy udělala? Přece mu chtěla pomoci, ne ublížit! Zamračně a vytrvale hleděla na rudou lucernu a tvářila se, že ukazováčku vůbec nevidí.

Paní Lukášová však, rovněž po starém mravu, podivila se přes příliš.

„Jak můžete, pane Lábe, znáti Věrušku? (Věruška, to zní opravdu ještě odporněji než rozkošné dítě!) Doufám, že nezbudila vaši pozornost nějakým nezpůsobem, o který není u ní nikdy nouze. Říkávám jí vždycky: nezpůsoby děti dají se snést, poněvadž okouzlují svou naivitou, nezpůsoby mladých dívek možno přehlédnouti pro jejich půvab, ale nezpůsoby děvčat, které vlastně ještě dívkami nejsou, ba nejsou ještě ani, jak se říkávalo v našem mládí, opravdovými bakfiši, ty prostě bez odporu snést nelze.“

„Neviděl jsem vaši vnučku nikdy nezpůsobnou,“ ohradil se pan Láb, jako osobně dotčen, “vždycky jenom vědychtívou. Naše známost začala tím, že se mne ptala na nějaká cizí slova, když jsem se díval z okna.”

Věra se zamračila ještě posupněji, nemohla však zabránit, aby se velice začervenala. Naštěstí věnovala babička mnohem více pozornosti tváři pana Lába než její.

„To ona asi potřebovala pro své věčné hádanky a křížovky,“ mínila teď shovívavě, a třebaže tento násilně laskavý tón za-bolel Věřiny uši opět, oddechla si přece jen.

„Pro nějakou záhadu to potřebovala jistě,“ přisvědčil pan Láb s úsměvem ještě shovívavějším. „Nevím, co soudíte o dnešním světě vy, milostivá paní, já jsem však přišel k názoru, že je vůbec pln záhad, ač dnešní mladí lidé jsou vlastně mnohem primitivnější, než byla generace naše. Vzdal jsem se tedy s lehkým srdcem ctižádosti vyznati se v tomto zmatku a mnohem raději obcuji se starými filozofy než s mladými mudrlanty, kteří člověka tak často zklamou, když si toho zaslouží nejméně, a kteří si nestojí vůbec o žádné poučení. Mne bolí každá hrubost a každé nedorozumění.“

Věra ucítila jeho káravý pohled a zase se polekala. On však pokračoval velmi vlídně:

„Je třeba výchovy, trpělivé výchovy. Čím prudčeji kvasí víno, tím vzácnější bývá, když se ustálí. Když jsem mluvil s Věruškou, připomněla mi v nejednom způsobu i nezpůsobu mladíčkou komtesu Andrásyovou, která někdy se svým otcem zavítala do zámku knížete Szaparyho.“

Paní Lukášová přemýšlela rychle a se zdarem. Připomněla si rázem, co se vypravovalo o panu Lábovi, když přibyl do města jako dědic domku v Suché uličce. Býval prý tělesným myslivcem nějakého uherského velmože a mnoho s ním cestoval, ale po převratu prý to skončilo bídně s knížetem i s jeho družinou.

„Znáte zajisté veliký svět, pane Lábe,“ odpověděla a radost z komtesy Andrásyové se jí rozhostila po tváři ve způsobu úsměvu již trvalého.

„Znám, znám,“ přisvědčil horlivě, „před neštěstím, které stihlo mne, vlastně mou ubohou levou nohu, znal jsem šlechtický

život snad ve všech státech evropských. Kdysi při honbě na černou zbloudila však jedna vznešená kulka - a konec bylo s mým cestováním. Vynesla mi pouze malou rentu a velikou berlu. Proklínal jsem ji, ale jen tak dlouho, než jsem pochopil, že radosti vskutku trvalé a hodnotné přicházejí člověku jenom ze zdroje duchovního. Smířil jsem se tedy s tichým životem v nejtíšší vesnici svého knížete, ba našel jsem v něm uspokojení. Kdybych vám někdy vypravoval o těch večerech tam...

Zamlčel se, a kdyby jeho i v hovoru tak způsobném trochu urputná tvář byla schopna měkkého výrazu, mohlo by, se říci, že se zasní. Přiklopil víčka, zkrřížil ruce na koleně své zdravé nohy a zašeptal pohnutě:

„Páter Benedikt ...“

A paní Lukášová cítila, že dospěl k jménu, které nemohl vysloviti jinak než hlasem velmi zjihlým. Ale na Věru jeho pohnutí nepůsobilo. Měla určitý pocit, že pan Láb patří do svého okna s dýmkou i s lorňonem, v němž jedině je na svém místě, protože jen tam se uplatňuje krása jeho vousu a povýšená mírnost jeho úsměvu. Tedy vypadal jako kterýkoli starý děda, počínaje bývalým majitelem panství a konče starým Makovičkou, který zametává náměstí. Všichni stejně mají na tváři plno pytlíků a v nich plno červených nitek, jakoby se ty pytlíky třepily, a nitky někdy i zfialoví. A pořád si teď musila představovat, jak zničehonic zfialověly onehdy tváře jeho a jaký neodůvodněný křik pak z toho byl. Zdalipak poví babičce o jejich tehdejší rozmluvě?

Ale paní Lukášová, která milovala dojaté hlasy, podotkla se zájmem:

„Mluvíte jistě o nějakém dobrém příteli.“

Pozdvihl oči, upřel je na oblohu, kde slunce stálo již dosti nízko, a zamžikal.

„To jest, milostivá, tak, jako by obyčejný smrtelník prohlásil, že jest přítelem světlého božstva, které teď tak nádherně zlatí kříže našich drahých nebožtíků.“

A zase se promyšleně zamlčel.

A paní Lukášová se rázem cítila dívkou i bez vášnivého pletení. Něco v řeči pana Lába jí připomnělo Bedřicha, když mluvil o lásce, a zase toho, který ji tak uctivě miloval, a zpíval o narkotické naději. Toho, jehož zelený klobouk se tak podobal klobouku pana Lába. Musila se ze snění probrati téměř násilím.

„A čím si získal onen páter Bonifác, pardon, Benedikt, přátelství tak uctivého?“ zeptala se.

„Moudrostí, milostivá, moudrostí. Ó, jak ten rozuměl životu, ó, jak ten nikdy neodsuzoval, ač mu nic nebylo neznámo z lidských hříchů a z lidských slabůstek! Byl zpovědníkem našeho knížete, a to přece víte, že morálka takových velikých pánů...“

Jeho oči se svezly k babičce a Věra okamžitě porozuměla pohledu, který s ní zkřížil. Málokdy přijde člověku vyhazov tak vhod, jako jí přišel tento! Ať si žvástají o tom knížeti a o tom velebníku, co chtějí, jenom když to nebude o španělských větách! Vyskočila z lavičky a dvěma kroky byla kus od těch dvou starých nudných fialovin..

„Svěží jako laňka,“ uvědomil si pan Láb, sleduje chvilinku její kroky – skoky mezi hroby. „Opravdu, jako by i mladý živočich pobíhal mezi kvetoucími záhony veliké zahrady.“ Potlačil zamlasknutí a vykládal paní Lukášové dále:

„Stručně řečeno, byl páter Benedikt největším znalcem lidského srdce, jakého jsem kdy poznal. A zároveň největším těшитelem. Bože uchovej, aby byl kdy prozradil zpovědní tajemství, právě naopak, milostivá, hotový světec z Nepomuku to byl, ale on nás ostatní, kdož jsme žili v zámku kolem kníže-

te, dovedl přesvědčit, že se žádnému smrtelníku nesmějí zalívat nějaké ty prohřešky nebo i hříchy. Učil nás, že čím moudřejší je člověk, tím snadněji podléhá pokušení, ale tím laskavěji že jej zase přijme Bůh na milost - a tím mírněji jej tedy musí soudit také lidé. Nu, a jak bych to teď řekl, krátce, a přece jasně: starý kníže pán byl velice moudrý. A on se tedy každý měsíc zpovídal páteru Benediktovi, pokaždé, když to začalo vrzat mezi ním a jeho starou vznešenou manželkou. A začalo to vrzat pokaždé, když nějaká ta mladá holka se stala příliš drzou a příliš vyděračnou ...“

„Jiná země, jiné mravy,“ podotkla paní Lukášová suše, neboť rozmluva o bezbožnosti knížete pana ji začala pohoršovat, a to nemálo. O takových ožehavých, nemravných věcech si tu a tam ráda pohovořila s nějakou zkušenou starou dámou, ale mluvit o nich s cizím mužem považovala za velmi nepřístojné. Zpozoroval okamžitě změnu na její tváři a ihned se opravil.

„Tento úvod byl nutný, milostivá paní, aby vám vysvětlil, jak oblíbenou osobností u starého knížete byl páter Benedikt a jak váženou na celém panství. Ovšem, jak už to bývá, když později přišel do neštěstí sám, jen několik oddaných moudrých přátel mu zůstalo, ale ti k němu přilnuli tím více. Také jemu se totiž přihodilo, že jeho velikých ctností bylo zneužito nějakým drzým provokativním vyžletem a že pak z toho byla takzvaná aféra. Lidé na dědině pomlouvali jen což a církevní úřady se do toho také vmísily - a tak páteru Benediktu zůstala nakonec jen rezignace a suchá kůrka. Ale domníváte se snad, že proto zanevřel na svět? Ó nikoliv, milostivá paní. On se uchýlil do úplné samoty a ihned se jal psáti veliké filozofické dílo o potřebě obroditi tento svět duchem pravé lásky a nemalicherné shovívavosti. Jeho mudroslovná kniha

se jmenovala O zlu a dobru mezi námi čili O lidském měřítku a božské míře. Někdy mi z ní přečetl pár řádek nebo i celý odstavec, a to pak byly ony nezapomenutelné večery, o nichž jsem se před chvilkou zmínil.“

„Vskutku velmi zajímavá a stále svrchovaně časová je taková úvaha,“ podotkla paní Lukášová zádušně. „Jenom příliš těžké a příliš rozčilující je přemýšlení o zlu a dobru. Co je hříchem? Co pouze nátlakem situace? Co je začátkem a co důsledkem?“

A stejně chmurně jako před chvilkou Věra hleděla teď ona na rubínovou lucernu na synově hrobě a vzpomínky jí ožívaly s nebývalou intenzitou. Ó, jak ji kdysi bolela ta Mirouškova hříšná známost s prodavačkou! Ó, jak zoufale želívala, že se tento vzorný syn tak nerozvázně zapletl a že si nakonec musil vzít ženu, která mu nebyla rovna vychováním ani společenským postavením! Ale vzápětí přišla smrt (ještě dnes věřila v hlubinách srdce, že byla trestem za svedení jejího syna) a bylo zbytečno myslet na matku, bylo jen třeba starat se o dítě, které tu nechala, a těšit Mirouškovu zoufalství. A sotva se trochu vzpamatoval, přišla válka a Miroušek zemřel také ... A teď tu již po léta oba leží klidně a nevědí nic o zlu a hříchu. Žije jenom jejich dítě a o to musí pečovat ona. A pečuje. Snad se jí dnes podařilo promluvit s ním dosti taktně i o těch největších záhadách životních. Nebo snad přece nepodařilo?

Daleko, daleko odpuzovala takovou pochybnost, ale úplně ji nepotlačila přece, stále jí jako černý stín zastírala hbité a duchaplné výklady pana Lába, který se teď již naplno rozmluvil o filozofii pátera Benedikta, dáváje bedlivě pozor, aby svou tichou posluchačku zase nepohoršil nějakou větou příliš mužsky zřetelnou.

„... jeho život byl vůbec tragický,“ končil teď dlouhý výklad, „neboť osud, zlý osud jej připravil nejen o úctu lidí a krásné postavení, nýbrž i o plody poslední, o plody životní moudrosti. Přišla válka a ty ještě hroznější věci po ní, o nichž zdejší lidé nemají ani zdání! Do naší tak tiché, tak idylické vesničky vtrhli vojáci - totiž ne již vojáci, rota d'áblů v roztrhaných cárech - a plenili a pálili. Nechci o tom mluvit, nemohu. Stačí, řeknu-li, že tenkrát byl zničen nejen můj majetek, ale i vše, co patřilo páteru Benediktovi. Jeho vzácný rukopis lehl popelem do posledního listu. Nic z něho nezbylo, pranic, jen to, co zachovala má paměť. Ach, na jak dlouho zachovala?“

Oči paní Lukášové zvlhly, ne z těch truchlivých příhod, které vypravoval pan Láb hlasem pohnutějším a pohnutějším, ale z vlastního trápení, které dnes bodalo tak ostnatě nejen bolestí, ale i těmi pochybami, jež stále nechtěly umlknout.

„Život je trápením, jehož smyslu nelze poznati,“ vzdychla upřímně. „Jenže dokud člověk je mlád, bolest jen šimrá, ale potom se jí rok od roku přiostrují drápy.“

“Vím, že sedíme u hrobu vašeho syna, vím, že naše drahá Věruška je sirotkem!“ potvrdil pan Láb soucitně! „Věřte, milostivá, že historii svého nešťastného přítele a trochu i svou svěřil jsem vám jen proto, abyste viděla, že bolest je všeobecným údělem lidským, jemuž nelze uniknouti. Vy lkáte? Vy pláčete? Nuže, představte si, jak bylo mně a jak teprve páteru Benediktu! Neboť z čeho žítí neměl, lidé jím pohrdali a z díla, kterým chtěl umlčet své pomluvače, zbyla jen hrstka troudu. A já? Z elegantního člověka, který se těšil štědré přízni svého pána i jeho přátel, stal se napřed invalida a potom úplný osamělec... Neboť já, drahá milostpaní, jsem se při způsobu svého života nesměl oženiti, děti jsem nikdy neměl a dnes jsem, jak se říká, jako kůl v plotě. Jaké směšné úsloví ostat-

ně! Kůl v plotě má přece plno druhů, i když s nimi není svázán, ale já zde stojím jako kůl. který jediný zbyl z plotu strženého povodní.“

Po této větě se pan Láb postavil, aby názorně ukázal, jak přesmutně vypadá takový kůl. A jak se tu ve večerním slunci uboze tyčil před paní Lukášovou, opřen o hůl, a přece vratký, její dobré srdce se ozvalo.

Povstala také, jako by ho chtěla podepřít z druhé strany.

„Neželte tolik své samoty!“ těšila ho pohnutě. „Máte jistě i zde své známé, můžete jistě i zde besedovati s hodnými lidmi, kteří vás pochopí. Je pravda, že ve světě vymřela noblesa naší generace, ale nás, kteří ji zachováváme, žije přece ještě dost. A opravdu si nemusíme říkat, že jsme na světě zbyteční. Po smrti synově jsem se domnívala, že pro mne už všechno skončilo, ale pak jsem pochopila, jak velký úkol mi zbyl. A třebaže je tento úkol rok od roku obtížnější, konám jej ráda, ač někdy pochybuji, konám-li jej dobře.“

„Ale já nemám vnučky!“ vykřikl přesmutně. „Komu já mám svěřovat své nastrádané moudrosti, koho mám já uvést do života?! Všechno je mrtvo, co jsem si vydobyl sám, i co jsem získal stykem s páterem Benediktem.“

Paní Lukášová sledovala jeho do dálky upřený pohled. Opravdu, tento opuštěný člověk se beze zloby díval na Věrku, jak pohazuje hlavou a klátí rukama a prochází se po hřbitově jako po hřišti.

„Ano, pochybuji o sobě,“ opakovala dojata, „neboť toto dítě by potřebovalo pevnějšího vedení, než jaké mu mohu poskytnouti já. Snad byste, pane Lábe, neměl tuto naši první rozmluvu považovati za poslední. Snad byste někdy mohl zajít k nám (mírně se usmála při tomto pozvání, mírně a smírně, neboť tento úsměv znamená: nás dva přece ani nynější zlý

svět již pomlouvati nebude) a promluvíti trochu do duše to-
muto dítěti, které je snad po své matce trochu vzpurné a příliš
zvědavé.“

Pan Láb potřásl hlavou, zelený klobouk se dlouho nezasta-
vil jako roztřesen lítostí.

„Muž nerad mluví o své slabosti, i je-li stár,“ odpověděl pak
drsně. „Mohu se já snad vydat na cestu celým městem? Mohu
já snad vystoupit po schodech do vašeho bytu? Děkuji za po-
zvání, těšilo mne, ale rozdrásalo mé rány.“

V tu chvíli se zazdála paní Lukášová sama sobě beztaktní,
a nedostatek taktu byl v jejích očích přímo generační poha-
nou.

„Můj bože, stojíte-li o společnost lidského mláděte, může
přece Věra kdykoliv zajít k vám,“ zvolala, jakoby si dávala
rozhřešení.

Podíval se na ni s trpkou výčitkou.

„Již jednou jsem se pokusil mluvit vážně s jejím nepouče-
ným mládím, ale nepochodil jsem. Ne, tato maličká jistě ne-
bude chtít konat samaritské návštěvy u starce a poslouchat
jeho rezignované moudrosti.“

Musila se usmát.

„Nemám veliké autority u své vnučky, ale takovou návštěvu
snad přece prosadím,“ mínila a horlivě jala se kývati na Věru.

A jak teď byla od něho odvrácena, červenou tváří páně Lá-
bovou kmitl se výraz, který se nevyskytuje v konverzaci pána
s dámou, ale který je velmi zřetelný. „Ty stará vypelichaná
huso!“ měl napsáno ve všech vráskách, ve všech pytlíčcích
na líčcích i ve všech fialových nitkách.

Když se však paní Lukášová zase obrátila k němu, uklonil
se právě tak staromódně zdvořile jako na začátku rozmluvy
a řekl důstojně:

„Děkuji vám. Pokusím se tedy po vašem přání býti pomocníkem při výchově této mladé bytosti.“

A pak se pomalu odbelhal.

Ty neslané nemastné zeleniny, kterými ho teta živila s poučením, že jsou jedinou správnou stravou pro městské děti, se Jarkovi již dávno omrzely, ale na neodvratný brzký odjezd se přestal těšit. Zalíbilo se mu v Panově, ač sotva vycházel. V továrně již leccos kutili u kotlů a on rád přihlížel. Krčil však trochu nosem, procházeje prázdnými dunícími varnami, neboť věděl, že cukrovar je malý a nemoderní a že bude zavřen za rok, za dva.

„Každé řemeslo se dočká svého Bati,“ říkával strýc skladník a sám se také šklíbil nad opravami, kterým říkal podrážky. „Malí cukrovarníci a ševci suší teď huby stejně, jenže ševci měli vždycky málo semence, ale cukrovarníci, to bývalo panstvo! Když jsem sem přišel, žil pan Rüdinger málo jinak tady ve fabrice než kníže pán v zámku ...“

Potom vždycky následovala úvaha o společenských rozdílech před válkou a po ní, ale strýc se musil spokojit tetinými odpověďmi, Jarka mlčel zarytě. Měl o tom všem myšlenky své, ale zásadně nedebatoval se starými lidmi. Ani o abstinenci a poměru moderního muže k ženám nebyl by se strýcem mluvil, natož o socialismu. Z celého toho fabrického hospodářství měl nejraději zahradu, a to jen ten kout, kde byla tráva a stromy a nic jiného.

Člověk vezme s sebou dvě tři knížky, natáhne se do stínu, chvíli uvažuje o vlastních věcech. chvíli se snaží číst, a je mu dobře, ani vlastně neví proč. Za takové pohody pak Jarka vždycky natáhl bosé nohy, upřel oči na jejich veliké palce, uvol-

nil svaly celého těla a opakoval napřed šeptem, pak polohlasem a nakonec již tak, že mu tenký soprán i přeskakoval do hloubek: „Já rostu. Cítím, jak rostu. Každý den přibudu půl milimetru.“ A jeho myšlenky se pak hned svezly k sestře Bětce, která ho v životě již tolikrát dohřála a tolikrát blamovala! Doma se každý týden vyzývavé měřila na dveřích, aby všichni měli ustavičně na očích, že je o tři centimetry vyšší než on a že tedy nemusí respektovat jeho prvorozenství. Loni začala chodit s jedním sociálpatriotem z kvinty, který si pak od něho vypůjčil Domáci dílnu a dosud nevrátil. A zde vystupovala, jak tady slyšel, v jakési zelené zástěře, která již nesnižovala pouze jeho, ale pražský vkus vůbec ... A pomlouvala holky, které ji převyšují o trochu víc než o tři centimetry, měřeno mírou, kterou jedině uznává ...

A Jarka se obrátil na bok, přestal se dívat na palce a zahleděl se právě tak soustředěně na přehustý živý plot před sebou.

„Červený balón již přiletět nemůže, ten mám v kapse,“ mýšlil si s uspokojením, „ale mohla by sem hodit ten modrý. Vždyť jsme spolu nic nedomluvili. Ani jsem jí nevyložil, jaké vynálezy mám v hlavě... Zatracená louda!“

Mohl ji ovšem zase vyčítat, když vycházela z domu jako onehdy, nechtěl však. Jednou se může takové setkání považovat za náhodu, podruhé by vypadalo příliš namlouvačně. Netrpěl takové nepřístojnosti v Praze kvintánovi a Bětce, nebude si je tedy zařizovat zde. Ale – zásada nezásada – pokaždé, když do zahrady přišel a když z ní vycházel, nahlédl mezerou, která zůstala v plotě po jeho první bojovné výpravě. Ale pokaždé šel zase po svých a sám.

„Co je mi vlastně po takovém pulci?“ říkal si pak, přimhouřil líně oči a snažil se co nejsoustavněji promyslit všechno, co

bude dělat po prázdninách. Nejlegračnejší je, že noví spolužáci budou mít zase nova jména. Ti se podíví pohotovosti, s jakou z nich bude skládat hádanky. Ale kdyby se přece některý neobdivoval dost, nebo dokonce nechtěl vyměňovat názory a začal žvanit něco o nedostatečné vyspělosti a výšce, hned bude vyzván a dostane krásnou tichou ránu nad ohryzek nebo na bránci. Pak bude obdiv zaručen!

A po které si takové úvaze se Věry přece jen dočkal, jenže setkání dopadlo jinak, než si představoval. Ani nevzhledla, když k ní radostně přistoupil, a nevypadala, jako by se zajímala o jeho budoucí úspěchy. Spustil zhurta:

„Vypadáš, jako bys zpitoměla za tu dobu, co jsme se neviděli! Patrně se pořád hádáš s babičkou. Že tě to nemrzí! Já s kmetským věkem zásadně nejednám. Oni si drmolí své a našinec je musí nechat, chce-li mít čas na vlastní vývoj.“

„Já se vůbec nehádám s babičkou,“ odpověděla tiše. „Ona je teď na mne jako mílius a já na ni jako před zpovědí. Babička je vůbec hodná ženská. Byly jsme spolu onehdy na hřbitově a tu jsem poznala, že sice ničemu hlubšímu nerozumí, ale že je hodná. Ty verše, které mne naučila, jsou jako z čítanky, ale hezky zní.“ Mluvila neochotně a jako pro sebe... Jarka byl pořádně zklamán.

Hleděl upřeně na její přehusté, rozčepýřené vlasy, ale nemohl dnes zachytit pohled, který byl onehdy tak výmluvný a uznalý. Myslíla zřejmě na jiné věci než na jeho přítomnost. Vytáhl tedy z kapsy červený míč a hodil jí jej do klína. Ale i don Pedro byl dnes nějaký netečný a měkký, ani pořádně neposkočil. Vztáhla po něm lhostejně ruku a bez poděkování jej ztopila do kabelky.

„Kdepak je ten druhý španělský šlechtic, Elvíro?“ začal tedy s jinou a zase jednou přimhouřil oči do zlomyslné skulinky. „Já

jsem jen proto denně brousil po zahradě, že chci vidět a slyšet boží soud. Ale ty dnes hledíš, jako by veliký inkvizitor byl bubák a já tím vetřelcem. Vracím ti tedy pravého zločince a chci být při tom, jak bude souzen a odsouzen.“

„Ó, toho se tak hned nedočkáš,“ řekla s jakýmsi mimosvětským pohledem. „Kdo ví, kdy ti dva zas budou pohromadě... Don Pablo se mi taky ztratil. Myslím, že jsem ho zapoměla... Na nějaké návštěvě...“

„Tak si hned běž pro něj!“ navrhl a ostře se zasmál své pohotovosti. A tu se ještě více proměnila její tvář a nabyla tajemného, nesrozumitelného výrazu.

„Nechtěla jsem jít, ale budu musit. Babička mne tam posílá každý den.“ A docela bez souvislosti dodala: „To je toho, že shořel nějaký poučný rukopis, takových věcí jsou přece plné dějiny.“ Mávla rukou, vstala, nepodívala se na Jarku a obrátila se, jako by chtěla odejít.

„Počkej!“ zadržel ji pánovitě. „Nepřišel jsem za tebou, abys mi tady dělala cimprlínu. Chtěl jsem s tebou promluvit o tom všem, co jsme nakousli a nedomluvili.“

Podívala se na něho jako zvíře vyplašené z pelechu.

„Ach tak! Já jsem na to taky myslila. Babička není proti gymnáziu. Jenom s učitelkou se chce ještě poradit... Ale možná, že vstoupím do kláštera. Ještě nevím.“

Zapomněl dávno na radu, kterou jí dal při prvním setkání na těchto místech, šklíbě se, podle vlastního zdání, opravdu ďábelsky. Teď byl trochu polichocen, trochu pobaven.

„Ty máš dvojí rejstřík,“ povídal zeširoka. „Někdy mluvíš jako docela chytrá holka, ovšem jen zřídka. Obyčejně mluvíš jako blázen, který neví, co mu slina na jazyk přinese. A dnes ještě extra. Tak pitomě nežvaní ani Bětka. Ta chce letět jenom

do stratosféry, ty tedy až do nebe... Já mám se ženskými trpělivost, ale trpný nejsem a dám ti pod bradu.“

Chvilí ještě vymýšlel vtipy, které považoval za velmi účinné, ale Věra jako by již zase ani neposlouchala.

„Tak se tedy otravuj dál, ale beze mne!“ loučil se s ní a měl rázem chuť dát jí na sbohem dokonce jednu kombinovanou. „Já se spakuji ještě tento týden. A Bětce vyřídím, že Ebro a Guadalquivir už netečou za plotem panovského cukrovaru.“

Byl to opět ohavný výsměch, ale Věra jej zřejmě nevnímala, ač se mu teď dívala do očí zpod sklopeného čela.

„Dona Elvíra měla vnitřní hlas, proto vždycky věděla, co má dělat,“ řekla stísněně. „Vždycky, když ten vnitřní hlas chtěla slyšet, nesměla poslouchat, co mluví lidé. Ona bydlila u samého moře, a když vlny nejvíce třískaly o skály hlas v ní mluvil nejzřetelněji. Ale dnes nevane ani vítr. Byla jsem dopoledne už v houšťce za parkem, ale ani tam se nehnula jediná větvička ...“

Stál již u mezery v plotě a podupával střídavě nohama. To byla vždycky předzvěst hněvu, který již neovládal a při kterém mu vypovídal vtip. Jak jen je možno, že tu před ním jako pařež stojí táž holka, s kterou si onehdy povídal líp než s kamarádem. Táž, která ho o-ce-ni-la!

„Vykládej o vnitřních hlasech kládám, ne mně!“ zabručel hrozivě. Chtěl se ještě co nejpotupněji zeptat, nekručívalo-li Elvíře někdy v bříše, ale nedostal se k tomu. Po Věřiných tvářích, které zůstávaly nepohnuty, stékaly teď pomalu dvě veliké slzy. A protože se na něj stále ještě dívala upřeným pohledem zpod obočí, měl na mžik dojem, že ty slzy nevytryskly z očí, ale že splývají jako kapky průhledné krve z podivných ran, kterých neviděl vzniknout.

Byla to dojistá představa směšná, ale nemohl si pomoci: na vteřinu mu sevřela hrdlo.

„Co se ti k čertu stalo?!“ vykřikl neurvale.

Utřela si tváře rychle a všemi prsty, docela jako batole.

„Nic se mi nestalo.“

„Tak co brečíš!“

Po její oschlé tváři se rychle kmitala lítost i plachost. Nakonec na ní utkvěl vzdor.

„Ještě jsi to nezažil, abys brečel a nevěděl proč?“

„Nejsem přece praštěný. To jen ženské. A teď konečně spust' rozumně, mám-li s tebou ještě vůbec mluvit.“

Počkal chvílku, a když nedostal odpovědi, odešel rázným krokem za plot.

Stál již skoro pod svou jabloní, když zaslechl Věřin hlas znova.

„Tak mám tam jít nebo ne?“

A ten hlas byl nezvyklý. Tichý, a přece ostře pronikavý.

„Kam, u čerta?!“

„Pro ten balón, co jsem si zapomněla.“

„Neobtěžuj rozumné lidi, už jsem přece řekl. Bav se s vnitřním hlasem dál, a ne se mnou. Mne by mohli posílat třeba na světový zápas rohovnický a nešel bych, kdybych nechtěl.“

„Ale já nevím, jestli nechci, já možná chci,“ zaznělo k němu chraptivě.

„Byl jeden svatý - a ten měl volka - to nebyl volek to byla holka,“ zaječel posupně. A jal se hlasitě hvízdát, aby nemohla už odpovědět. Za celý život se mu nestalo, aby v půlhodině vyslechl tolik pitomostí, kolik jich vyslechl tady. Opravdu, ani Bětka jich nebyla schopna!

Potom měl pocit, že ještě něco žvástá tam za plotem.

Ale pro byla jeho trpělivost opravdu u konce. Ať si třeba myslí, že s ní domluvil jednou provždy!

Jarka rád hrál hněv – když Kohout, tedy kohout! Trochu hry patřilo vůbec do jeho obrazu muže džentlmena, který si utvořil podle tisíce a jedné detektivky. Od obrazu, který si podle stejného vzoru utvořili jiní spolužáci, lišil se však jeho tím, že jej Jarka při vši lásce a následnické horlivosti trochu ironizoval. To snad proto, že příliš dobře věděl, jak málo se podobá rytířskému světáku, i nepřijde-li v úvahu známá štíhlost a výška anglických jinochů. Ale ať se zlobil, ať se posmíval, nikdy by nebyl uštědřil rány bez předchozí výzvy, nikdy by nebyl porušil daného slova, a o ženách smýšlel také jinak než různí ti čahouni ze třídy, kteří za nimi pokřikovali večer v sadech. Ovšem, i zásady jsou poměrné: sestru například nelze považovati za ženu, dokud nemá alespoň dvacet let. A u ostatních začíná džentlmenství, to jest shovívavě ochranný vztah, také teprve s jejich dospělostí. Vrazit žábě jako Věra napřed pořádný štulec a potom perný epigram nemusí být klackovitostí, ale zahájením kamarádství. Tím se neznepokojoval. Chovala se přece nemožně a mluvila pitomě, když se viděli poprvé. Ale to bylo ještě šalamounství proti včerejšku! Co to vlastně žvástala, že ho tak naštvála...?

Příštího dne mu tyto myšlenky doznívaly v jakémsi ne určitém a příjemném zmatku ještě po probuzení, ale když přišla ranní pošta, zmatek zůstal, zato příjemnost byla ta tam. Psaní psal táta a nebylo zrovna medové: Když se ti nelíbí v Panově, přijď okamžitě domů, stálo hned na začátku velmi zřetelně, a Jarka věděl, že se táta zle urazil za tetu, která byla jeho nejmilejší sestrou. A hned za tím stálo stejně zřetelně, že sice

nikdo z domácích nemá zvláštní touhy po Jarkově přítomnosti, že je vůbec trápením mít takového syna, jako je on, - a různé podobné věci, které se čtou jen jedním okem, - ale pozítří večer že bude máma s Bětkou čekat na Wilsonově nádraží, a běda, budou-li čekat marně.

Opoledne, poslední odpoledne, které tady měl, ležel ovšem zase v zahradě a ten hloupý včerejšek měl teď před očima docela jinak, než když jej žil. Uvažuj jak uvažuj, vždy znova přišel na to, že je ta dívka neobyčejná... Škoda, že není aspoň o tři roky starší... alespoň tak stará jako on...

Tato představa zavinila, že ze své budoucí výšky musil obětovati půl milimetru. Ne, na své uvolněné svaly si dnes ani nevzpomněl, pořád myslel na ten její šerý pohled, který je někdy tak roztržitý, že se pouze jím člověk urazit musí, a jindy tak pronikavý a soudný, že jej jistě neměly nikdy bezradné dívky, které ochraňoval Joe nebo Davy.

Rozhodně se mu dnes leželo špatně a dvakrát se již prošel až k plotu, ač věděl, že nepřijde na klády. Sám ji přece posílal na jakousi pitomou návštěvu a nezeptal se ani kam! Nezbyvá než chodit po ulicích a mít stále na střehu ten nevlídný barák, kde bydlí s babičkou. Návštěvy se konají tak k páté hodině ... ale proč u čerta nikde nestojí, kdy se končí.

Prochodil opravdu celý Panov, hbitě a promyšleně, jak jenom on dokázal. Potkal též leccjakou dívku: dospělou, nedospělou, v rádiovce, v klobouku, s raketou, bez rakety, a na každou se podíval, ale na každou jen proto, aby ho udeřilo přímo do očí, jak jsou jiné než Věra. Čím se jen tak liší od nich všech ta maličká, která vychodila teprve obecnou a je takovou neslečnou, že je vlastně potupou pořád na ni myslit?

Po hodině marné chůze byl ovšem dokonale mrzutý a otrávený a nálada mu přeskočila. Místo Věry se mu do myšlenek

šklíbila Bětko, neboť cítil, že by se opravdu šklíbila, kdyby ho teď viděla, jak chodí po panovském náměstí, blýská očima do každé uličky, ale neví, kam se vrátit. A nepochybně by mu přečetla i myšlenky a vykřikovala by na něho španělská města a španělské řeky ...

Konečně zvonilo klekání. Byl pražským dítětem, a když tady to večerní klínání zaslechl poprvé, bylo mu až směšné. Ale pak mu zvykl a měl rád, když do prvních ostrých stínů na náměstí padaly z kostelní věže zvuky, jako by někdo z veliké výšky rozhazoval rolničky a ony poskakovaly a cinkaly po nerovném dláždění.

„Zítro je již neuslyším,“ myslil si. „To je divné, že v naší ulici jakživo neslyšet žádný zvon ... Také zahrada bude v tahu. A těm zeleninám jsem vlastně už přivykl ... A strýc má někdy taková trefná rčení, skoro jako rodilý Pražák ...“

Myslel si mnoho věcí, ale věděl dobře, že ať myslí co myslí, všechno je jen jeho hra. Věděl, že nemyslí, věděl, že čeká. Bylo dávno dozvoněno, když se v něm tuhlo a ovládlo vědomí, že čeká marně. To již u továrních vrat rozžihali lucernu, signál pro všechny lidi, že je čas večeře, a on se vlekl pod střechu.

A tu najednou v prvním ohbí cukrovarské zahrady stála.

Nějak docela malá, naprosto bezvýrazná a bezvýznamná mu připadla, jak se tam opírala o zeď, jako by nemohla dál.

„A na toto mrně jsem čekal tak dlouho!“ řekl si a cosi nevlídného mu vstoupilo do očí, i trochu studu do tváře.

„Zítro odjedu!“ vyhrkl, když stál vedle ní.

„A - tak,“ řekla a najednou bylo něco mezi nimi a nebylo pro to slov.

„A - tak,“ opakoval po ní.

„Copak tu ještě hledáš?“

„Já nevím,“ odpověděla, jako škytla a nezvykle zavrtěla celým trupem. Teprve teď v záři lucerny uviděl, že její tvář je jiná, než jakou znal a na jakou myslel dnes celý den.

Zduřelá? Oteklá? Ret jako by nedosahoval rtu, zuby jako vyceněné a pohled, na který se tak těšil, docela prázdný.

„Buď probřečela celý den, nebo... „ mihlo se v jeho ohromném zklamání.

„Co na mne tak civíš?“ utrhla se prudce a hned nato se rozesmála: chraptivě, těžce, jako by jí hliněné střepy padaly z nedovřených úst.“

„... nebo je opilá,“ domyslel s ošklivostí.

Vyznal se v takovém smíchu.

„Tys byla někde na křtinách, že?“ zasyčel pohrdavě.

„Ani jsem se ničeho nedotkla,“ odpověděla, ale sotva dořekla slovo „nedotkla“, celá se zase roztrásla tím ohavným smíchem.

„Ještě dobře, že jsme tu sami,“ pomyslel si a chřípě se mu rozšířily, jako by jižjiž cítil kořalku, a vše, co ještě řekl, bylo zaměřeno do odporu.

„Jdi okamžitě domů!“ poručil. „A vyspi se. Také říkají kluci, že se má jíst slaneček a nakládané zelí.“

„To se ví, že jdu domů, kam bych šla,“ vycenila zuby ještě víc.

„Čekalas tady, ať tě tam dovedu, vid’?“ uškíbl se štítivě.

Neřekla nic, a na něj přišel zase ten kohoutí hněv, ale docela, docela nehraný.

„Zítra odjedu!“ prohlásil ještě jednou a připadal si jako vítěz. „Chtěl jsem se s tebou rozloučit, ale vidím-li někoho v takovém stavu, zoškliví se mi a ani ruku mu nepodám.“

Cítil, že by chtěl být sám a nejráději vlastně už v Praze. Takovou ostudu by mu neudělala ani Bětka! V tom směru ji věru hlídat nemusí.

A jak rychle odcházel, naslouchal s rozkoší až drásavou, jaké budou teď její vrávoravé kroky. Neslyšel však nic, a než vstoupil na tovární dvůr, ohlédl se přece. Stála dosud

u zdi, nehybně, nějak strnule blbě jako vycpaný panák. Již chtěl odejít, nenávratně a navždy tentokrát, když se odhoupla od cihel a chvatně, jako rozjetý stroj, spěchala doleva.

„Nejde domů,” pochopil a rázem věděl, kam utíká.

Ale již neuvažoval. První kroky mu napověděl Davy a Joe, ostatní již dělal po svém.

Seděla opravdu v tom koutě s kládami, který teď připomínal šerý a vlhký chlívěk bez střechy.

„Haló,” vykřikl, jakoby volal do husté tmy, ač ji viděl zřetelně.

Vymrštila se prudce a vztekle.

„Už jsi tu zas? Co po mně ještě chceš!?” A její hlas byl opět chraptivý, docela neznámý.

Uchopil ji za ruku, jakoby ji chtěl vzpamatovat.

„A teď je ostudy zrovna dost!” zalomcoval jí. “Pojď domů a hned! Vynesu tě třeba i po schodech, ale pak již nechci celý život o tobě slyšet ani slovíčka.”

Zápasili chvíli ve vlhkém přítmí. Když Jarka neudílel své slavné rány, nebyl o mnoho silnější než Věra a zadýchal se pořádně, než ležela na lopatkách a on jí klečel na nohou.

„Pusť mne, Jaroslave,” zakvílela pojednou docela tiše a jej toto obřadné a téměř neslyšné oslovení odzbrojilo víc než všechno její zmítání.

„A jdi pryč,” šeptala chvatněji a chvatněji. Já tě nechci, já do smrti nikoho nechci. Mne už nikdy neuvidíš, neboj se... Ale

o mne se také neboj. Já přece nemám osmnáct roků. Mne nemohou oběsit.”

Pustil ji, povstal v mžiku.

„Tobě se něco stalo?!” pochopil konečně.

„Nestalo. Jenom já sama ... já jsem před chvílí jednoho člověka zabila.”

Jarka viděl, že je bílá jako křída, a ona to viděla na něm.

„Ty jsi volek, od první chvíle vím, že jsi! Ale ne, blázen jsi! Blázen! Bětka měla stokrát pravdu!” Ječel, ale také jeho tenký hlas byl teď jako opilý. Sáhl jí na čelo, netřeští-li, ale dlaň se lekla a odskočila, tak bylo vlhké a studené.

„Jak to, zabila?“ zabreptal. „Co se stalo, všechno pověz ... Snad bude možno ještě utéci. Snad bys mohla zítra odjet se mnou ... a přes noc se tady za ty klády schovat ...”

A hlava se mu roztřeštila plány a srdce účastí.

„Neuteču. Já jsem si už všechno rozvážila a já jsem vůbec nebláznila. Já jsem chtěla vědět. A já už vím.”

Jako ve snu ovinul ruce kolem ní, jako bezmocnou loutku posadil ji znova na klády, ale ruku již neodtáhl a držel ji pevně kolem jejího ramene, které sebou chvílemi škublo v suchém škytání nebo křápadém smíchu.

„Řekni všecko,” šeptal a srdce mu stále úzkostněji bušilo zděšením a soucitem.

„Tak jsem tam šla ... Babička chtěla, ale já jsem taky chtěla, abys věděl, protože já nejsem tak blbá, jak vy myslíte, věděla jsem, že se mnou bude mluvit o tom, co je zlé a co dobré. A on povídal, že jsem vědychtivá a chytrá, že jsem si u něho ten modrý balón zapomněla beztak naschvál. Chtěl mi ho zastrčit za halenku, a když jsem nechtěla, řekl, že mám takový temperament, jako měla jedna komtesa, která již dvanáctiletá pobláznila jednoho knížete. A že si na to ťukneme ví-

nem, které si přinesl ještě ze zámku a které pil ten kníže s komtesou. A až dopijeme, že mi bude čist, co sepsal jeden moc chytrý páter, abych neměla zbytečné myšlenky.”

„Ale kdo?“ vydechl konečně a pod dlaní se mu stále zmitalo její drobné rameno.,

„On ... ten v Suché ulici ... co je teď mrtvý. Já jsem se ho napřed nebála. Já se nikdy nebojím, když chci něco vědět. Ale potom byl červený jak to víno, které nalil do sklenic, a ohryzek mu začal běhat sem a tam, a povídal, že není žádného božího soudu, a bůh, je-li vůbec nějaký, že stejně všechno odpustí, jak napsal ten páter. Mluvil a mluvil a ten ohryzek pořád skákal ... a já jsem se začala bát.“

„A dál?“

„Potom už mluvil, že jsem nevěděla co, a jednou rukou začal po mně šmátrat a já jsem vykřikla a on mi druhou přitlačil na ústa, jako by mi chtěl vypáčit zuby, a když jsem myslila, že mne udusí, vzpomněla jsem si na tebe ... a už měl ránu pěsti zrovna nad tím ohryzkiem ... Ani nevykřikl, jenom třískl hlavou o stůl a jako kláda ležel na zemi, zrovna jako kláda v mastném županu . . . a tak už ležet zůstane.“

A když dopověděla, zaskučela několikrát a nebylo k rozeznání, zda je to smích nebo vzlyk.

„Kde leží?“

„Vždyť povídám. V Suché ulici, v tom svém domě na rohu, u toho fotelu, z kterého leze koudel jako střeva.“

Vstal, oprášil se, jak se dalo. Byl pořád ještě velmi bledý.

„Hlavou třískl o stůl, povídáš. Tady nepomůže myslet, musím se jít na to podívat ... A ty se ani nehni, dokud se nevrátím!“ poručil přísně a odcházel šouravými, těžkými kroky.

Zhroutil se, seděla bez jeho opory jako načechraná hromádka letních šatů, čas plynul bez jejího vědomí a ze světa

neviděla nic, jen svou pevnou drobnou pěst, která se chvílemi křečovitě zatínala.

„Haló,“ vykřikl Jarka podruhé, a čas, který tady před Věrou stál jako bezokenná zeď se jeho ostrým hlasem rozřízl jako lehká opona.

Dech se jí zastavil před tím, co teď odhalí, ale celá bytost již věděla: tento hlas nevoní krví - a hlavou jí zase proudila souvislost světa s vlastním já.

Povstala z klády, ač nohy měla dosud mrtvé, a dopadla na Jarkovo rameno celou bílou tvář.

Podepřel ji a zároveň odstrčil o krok, neboť měl pocit, že nebude moci nikdy již promluvit. Zrovna takový, jaký měl kdysi na Štědrý den, když se mu rybí kůstka zaryla do mandle a dráždila tam nesnesitelně a znemožnila každé slovo.

„Tys ho viděl . . . Pravda, že jsi ho viděl . . . Vlastníma očima viděl?“ dorážela na jeho mlčení, jako dláto doráží na kámen. Musila ještě slyšet jeho nekrvavý hlas, aby se nezhroutila znovu.

„Viděl. Oknem.“ A sám teď usedl na kládu, zatímco ona stála nad ním.

„V té Suché uličce je prázdné, jako bylo v mé lebce, když jsem tam doletěl“ dostal konečně z hrdla již souvisleji. „Tak jsem stál minutu pod jeho oknem a potom jsem se natáhl a vytáhl až na jeho římsu... Aspoň vidím, že jsem tady v Panově skutečně vyrostl.“

Hned si ovšem uvědomil, jak docela nevhodná, ba nedžentlmská je teď taková poznámka, ale vyklouzla mu z krku jako olej, který tu ohavnou kůstku vyplavil nadobro. Dojem byl tak silný, že musil vyplivnout.

„Ten zatracený chlap má rolety samou díru!“ dodal, jako by si byl odplivl jen proto.

„Má,“ přisvědčila a zase se otřásla, neboť si vzpomněla, jak kteréhosi odpoledne takovou velikou škvírou padlo světlo na fialové, rosolovité rty. Snad tenkrát, zrovna tenkrát pochopila, že se něco děje mezi ní a těmi hnusnými ústy ... Nebo nepochopila?

Svraštil obočí a díval se na ni jako z chůd, ač věděl, že je tma a že nemůže vidět jeho povýšenost.

„Ty tedy dokonce snad ani nevíš, proč tě ten padouch lákal k sobě? Ach, ty jsi nedovolený blázen, Věro! Řekni mi čistou pravdu, jestli snad dokonce nevěříš, že tě tvé drahé matince přinesl kdysi čáp?“

Neodpověděla, šla vedle něho jako černý stín ve fialové tmě.

A tu zalitoval své posměšné otázky a schoulil se do myšlenek, které nebyly pevnými myšlenkami, ale byly; jejich prostupnými stíny. A tak se v nich honili lidé bez podoby a jména z tisíce a jedné detektivky, a černý huňatý strach s vyceněnými zuby, a všelijaká lidská chamradina s boulemi na čele a s výrazem prašivých psů nad červenými kalužemi.

„Kdyby se taková věc, jako dnes Věře, stala naší Bětce, musil bych zapomenout na všecko, čím mě kdy dopálila, a pomstít její pohanu,“ kmitlo se mu mezi těmi představami zároveň s obrazem dýky nebo knuty. „A kdyby byla Věra mojí vyvolenou dívkou, musil bych to udělat také.“

A do všech těchto nejasných, krví podbarvených úvah zazněl pojednou její proměněný hlas. To již chvilku byli z oblasti ven a stáli teď v zažloutlém světle cukrovarské lucerny.

„Já ti všechno povím, Jaroslave,“ rozmluvila se chvatně a její hlas byl tak dospělý, jak někdy býval jenom její pohled. „Hned ti to povím, protože již zítra odjíždíš a protože to možná zítra já

sama nebudu již vědět tak dobře, jak to vím dnes. Mě nedonesl čáp, to už vím aspoň rok. Já jsem se narodila svým rodičům hned po svatbě. To mi vykládala Háčinka, když jsme chodily do čtvrté třídy, protože slyšela, jak se její tetička ptala její maminky, ví-li, že spolu kamarádíme, a jak její maminka odpověděla, že ve mně vidí vnučku mé hodné babičky, ne dceru mé lehkomyšlné matky. A abych nebyla jako ona, o to že se moje opatrná babička jistě postará. A ještě mnoho o tom tenkrát povídala.“

„Takové věci se stávají často,“ zabručel Jarka, „ale když člověk o nich slyší poprvé, lezou mu pořádně za nehty.“

Nezdála se však slyšet, mluvila dál, jako by se opravdu bála ztratit navždy souvislost:

„Od té doby pořád na to myslím, ať dělám co dělám, ať čtu co čtu. A nejenom na to, co babička nemůže mamince odpuštět, ale vůbec na to, co je tedy hřích a co je zlo a co je dobro. Pořád. A v hlavě se mi pletlo, jsem-li špatná já, nebo přísná babička, nebo byli-li špatni oni, a co je hříšná nástraha, a co je pokušení, a zjeví-li se člověku přece někdy pravda. I boží soud se měl konat proto, a kdyby byl zvítězil don Pablo nad donem Pedrem, já bych byla poznala, že není svět tak zmatený, jak se zdá. Vyložit ti takové věci nemohu, ale...“

“Moc vykládat nemusíš, nejsem přece blbý,“ ohradil se téměř smutně. Veškerá povýšenost z něho spadla Věra nepochopitelně vyrostla a on si připadal maličký.

„Tak ti ještě něco řeknu,“ končila s velkým odhodláním.

„Pan Láb za to dnešní nemůže, on je už takový fialový, že snad ani neví, co dělá. Snad za to může trochu babička, ale nejvíc mohu já. Protože já jsem přece jen tušila, že se stane něco hrozného, půjdu-li k němu ještě jednou. A přece jsem šla... poznávat zlo. Ale když mi za halenku strkal ten míč a když

jsem viděla, jak mu přitom skáče ohryzek, moje pěst sama mu nad něj vjela - a už tu byla ta hrůza...“

A z řeči až hrobově žalobné se pojednou zasmála, krátce a hluboce jako divoký holub.

„Ale když jsem ho přece nezabila, tak mu všechno odpustím. A ty své dva dony bych už zase mohla mít pohromadě, jenomže já je nechci, já je utopím. Ten modrý s tím červeným si přece pořád pletli úlohy, tak ať si tu svoji při vyřídí na dně rybníka!“

A tu se rozesmál také a stejné smrtelné leknutí se již dokonale vybíjelo jeho smíchem jako jejím. Jenže když se na sebe zase podívali, Věra měla ještě tvář rozjasněnou, ale na Jarkově čele vyvstávala vážnost až hrozivá.

„Když bylo jedenáct roků a dva měsíce mně, byl jsem za takovými věcmi také jako jezevčík za krysami. Jenže v Praze má člověk poučení na každém rohu, ani bych nechtěl vědět, co Bětko už všechno slyšela i od jiných mužských než od kvintána. Hloupé je, že zítra touto dobou již zase bude brousit někde po Chotkových sadech a já abych ji hlídal znovu. Ale kdo bude hlídat tebe, Věro?“

Snad chtěla říci: vzpomínka na pana Lába a na tebe, ale nevytvořilo se jí to jasně v myšlenkách a jen ret jí několikrát lítostivě zacukal.

„Napřesrok sem jistě zase přijedeš,“ mínila. Ale on prudce zavrtěl hlavou.

„Ani zdání! Za rok bude tato bouda zaručeně již zavřena, bude vařit marmeládu. Nemyslím, Věro, že my dva se uvidíme tak hned,“ zajíkl se.

„Ale tak nebo tak, já na tebe nikdy nezapomenu,“ pronesla tiše, a pan Láb se jí nadobro vytratil z mysli a don Pablo i don Pedro zapadli do nepaměti.

A tu vyslovil to, co bez jeho vědomí v něm uzrávalo hned od chvíle, kdy se v parku musil poklonit její bystrosti, a co bylo zaseto snad již tenkrát, když poprvé vrazil do oblasti jako mstivý nepřítel.

„Myslím,“ řekl jak jen dovedl nejhluběji a nejdospěleji, „myslím, že bychom si měli dát slovo, že se vezmeme. Nebude to tak dlouho trvat, jak se ti zdá. Průmyslovku si odbudu za čtyři roky, vojnu za dva. To mně bude jedenadvacet let a nepochybuji, že budu již dobře znám v odborných kruzích. Tobě bude sedmnáct, to se výborně k sobě hodí, a maturitu můžeš dělat až po svatbě.“

Hlava se jí zatočila. Ještě přece nebyla ani slečnou a on ještě nebyl ani pánem - a již se měli zasnoubit?

„A musím hned říct ano nebo ne?“ pípala tiše jako hrdlička.

„Teď bych ji snad měl políbit,“ kmitlo se Jarkovi hlavou a hrdlo se mu stáhlo, jako by si sám byl udělil svou proslulou ránu nad ohryzek.

„Já dnes ještě neodpovím a líbat se nebudeme vůbec nikdy,“ pronesla do jeho zmatku s jasnovidem, nad kterým užasl ještě víc, než když uhodla jeho jméno.

„Nikdy bych se ani neopovážil políbit takovou dívku, jako jsi ty, takovou geniální dívku!“ vykoktal nadšeně, červený jako pivoňka.

Měla jen velmi zmatenou představu o tom, co slovo geniální znamená, ale věděla, že něco neobyčejného. A cítila, že je opojné, když je vyslovuje Jaroslav Kohout.

„Tedy mi již nikdy nebudeš nadávat bláznů za tu španělštinu a nikdy se mi nebudeš posmívat za to, co jsme tady spolu prožili?“

„Přisahám, že nebudu,“ ujistil horoucně a oči ho podezřele pálily. „Ale řekni konečně, jestli... možná... snad někdy...“

Tu s důstojností, kterou by asi v takové chvíli měla nejhrdější dona Elvíra, položila mu na ramena konečky prstů, zadívala se mu do očí, podezřele se lesknoucích, a pronesla slavnostně:

„Deus lo volt!“ je v tu chvíli on.

Nebyl s to pohnuti brvou, ale měl pocit, že země ubíhá pod jeho chodidly, že jižjiž padá do ohromného prostoru kosmického - a že vůbec nikdo nikdy nebyl a nikdo nikdy nebude šťastnější, než je v tu chvíli on.

A snad by v němém vytržení byli stáli ještě dlouho, kdyby se z černé již tmy nebyla vynořila ruka a současně neozval hlas bodavý zlobou a nalomený lítostí:

„Jezusmarija, s kým to tady stojíš? Dvě hodiny na tebe čekám, hodinu tě hledám a ty, uličnice, by ses snad toulala do půlnoci, nebýt mé opatrnosti!“

A ruka, vrásčitá, ale pevná, odrazila Jarku, až klopýtl, chytla Věru za rameno a táhla ji, jakoby byla neživým předmětem, který třeba zachránit z hořícího místa.

„Nešťastnice! Vždyť jsi přece měla jít k panu Lábovi! Vždyť jsem tě poslala k ušlechtilému starému pánu, aby ti vyčistil hlavu od nepřístojných myšlenek! A ty? Ty se místo poučení od moudrého starce potloukáš s nějakým cizím klukem! Ó Věro, nešťastná dcero nešťastné matky, co z tebe bude? Vždyť se mi teď ani již nechceš podívat do očí!“

Ale Věra se do nich podívala velice klidně a jen malinko soucitně a řekla zbytečně hlasitě:

„Ty tvoje verše, babičko, přece jen nejsou docela pravdivé. Já věřím v přátelství bez klamu vzápětí. To jenom staří ...“

Dál to Jarka nezaslechl, ale namířil se zase v celé výšce a znovu zazářil:

„Ona je opravdu geniální! Nic mi nemusí již slibovat, všechno je v tom, co řekla teď. Ale já jsem přece také geniální - a svět bude náš. Co záleží na nějakých šesti letech? Potom se zase uvidíme, babička na nás už nevpadne a dědek bude dávno v pekle!”